

PHILIPPE LÉGER

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2005. december 8.¹

1. Az európai szabadalom jogosultja a polgári és kereskedelmi ügyekben irányadó bírósági joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény² 6. cikkének 1. pontja értelmében jogosult-e a különböző szerződő államokban székhellyel rendelkező és ugyanazon csoportba tartozó több társasággal szemben a szabadalom megsértésével kapcsolatos keresetet egyetlen bírósághoz, mégpedig az e társaságok egyikének székhelye szerint illetékes bírósághoz benyújtani?

2. Lényegében így hangzik a Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia) által az Egyesült Államokban lakóhellyel rendelkező, és egy orvosi vizsgálati eljárásra, illetve az ehhez szükséges felszerelésre vonatkozó európai szabadalom két magánjelenővel szemben és a Roche gyógyszercsoport Hollandiában és más európai országokban, valamint az Ame-

rikai Egyesült Államokban székhellyel rendelkező kilenc társasága között, ez utóbbiak által egyes termékeknek a szóban forgó szabadalom jogosultjainak jogait sértő értékesítése miatt indult peres eljárás keretében feltett kérdés.

3. A Bíróságot néhány évvel ezelőtt a Court of Appeal (England and Wales) (Civil Division) (Egyesült Királyság) már megkereste egy hasonló kérdésben olyan kereszteljárások (szabadalombitorlás megszüntetése, illetve nemleges megállapítás és az érintett szabadalom érvénytelensége) miatt, amelyekben külön-külön a holland és a brit bíróságok előtt egy orvosi felszerelésre vonatkozó európai szabadalommal rendelkező amerikai társaság hollandiai, egyesült királyságbeli és egyesült államokbeli székhelyű több társaság ellen indított eljárást.³ Jóllehet a Bíróság végül nem foglalt állást e kérdésben, mivel az ügyet a felek közötti egyezségkötés következtében törölték.⁴

1 – Eredeti nyelv: francia.

2 – HL 1972. L 299., 32. o. A Dánia, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-i egyezmény (HL L 304., 1. o. és – módosított szöveg – 77. o.), a Görög Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1982. október 25-i egyezmény (HL L 388., 1. o.), a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1989. május 26-i egyezmény (HL L 285., 1. o.), valamint az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozásáról szóló, 1996. november 29-i egyezmény (HL 1997. C 15., 1. o.) módosított, a polgári és kereskedelmi ügyekben irányadó bírósági joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény (a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény). A szóban forgó egyezmények e négy egyezményrel módosított, egységes szerkezetbe foglalt változata a HL 1998. C 27., 1. o. jelent meg.

3 – A C-186/00. sz. Boston Scientific és társai ügyről van szó.

4 – A 2000. november 9-i törlési végzés.

4. Ezzel szemben a Bíróság elé utaltak egy német bíróságtól származó, előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést, amely jóllehet nyilvánvalóan különbözõ, mégis kapcsolatba hozható a jelen eljárással.⁵ Ezen elõbbi kérdés ugyanis nemzeti szabadalomra és nem európai szabadalomra vonatkozik, valamint – több alperes hiányában – a Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának alkalmazási feltételeit nem, csakis a szóban forgó egyezmény 16. cikke 4. pontjában meghatározott, a szabadalmak bejegyzése és érvényessége terén való kizárólagos joghatóság szabályának hatályát érinti, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett jelen kérdés vizsgálata szempontjából mégis jelentőséggel bírhat. Gyakran megesik ugyanis, hogy egy szabadalombitorlási jogvita keretében a szabadalom érvényessége megkérdőjelezõdik (a bitorlással kapcsolatos eljárás alperese vagy az úgynevezett nemleges megállapításra irányuló eljárás felperese által), így hasznos lehet megvizsgálni az említett 16. cikk 4. pontja és a Brüsszeli Egyezményben szereplõ egyéb joghatósági szabályok, mint például a 6. cikk 1. pontja közötti kapcsolatot.

I – Jogi háttér

A – A Brüsszeli Egyezmény

5. Az EGK-szerződés 220. cikke (késõbb az EK-Szerződés 220. cikke, jelenleg az

EK 293. cikk) alapján 1968-ban elfogadott Brüsszeli Egyezmény célja a preambulumában az, hogy „az Európai Közösségen belül erősítse az itt lakóhellyel rendelkező személyek jogvédelmét”.

6. Úgynevezett „kettõs” egyezményről van tehát szó, mivel nemcsak kölcsönös elismerési és végrehajtási szabályokat, hanem közvetlen joghatósági szabályokat is tartalmaz, amelyek a székhely szerinti szerzõdõ államban közvetlenül, vagyis a késõbb elismerésre és végrehajtásra alkalmas bírósági határozat meghozatalával kapcsolatos eljárás kezdetétõl fogva alkalmazandók.

7. Ami a közvetlen joghatósági szabályokat illeti, ezek a Brüsszeli Egyezmény 2. cikke (1) bekezdésében rögzített azon elv köré rendezõdnek, amelynek értelmében „[e]zen egyezmény rendelkezéseire is figyelemmel valamely szerzõdõ államban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, az adott szerzõdõ állam bíróságai elõtt perelhetõ”. Így amennyiben az alperes lakóhellyel rendelkezik valamely szerzõdõ államban, fõszabályként ennek az államnak a bíróságai rendelkeznek joghatósággal.

8. Ezen logika alapján a szóban forgó egyezmény 3. cikkének (1) bekezdése ehhez hozzáteszi, hogy „[v]alamely szerzõdõ állam-

⁵ – A Bíróság elõtt folyamatban lévõ C-4/03. sz. GAT-ügyre gondolok, amelyre vonatkozó indítványát Geelhoeed fõtanácsnok 2004. szeptember 16 án terjesztette elõ.

ban lakóhellyel rendelkező személy más szerződő állam bíróságai előtt kizárólag a [II.] cím 2–6. szakaszában megállapított rendelkezések alapján perelhető”.⁶ Ezek a szabályok különféle jellegűek.

9. Egyesek közülük vagylagos jellegűek; lehetőséget biztosítanak a felperes számára, hogy úgy döntsön, hogy az alperes lakóhelye szerinti bíróság helyett egy másik szerződő állam bírósága előtt indít eljárást.

10. Különösen igaz ez az 5. cikk 3. pontjában meghatározott különös joghatósági szabályra, amely kimondja, hogy jogellenes károkozás vagy jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekmény esetén a „kár bekövetkezettének helye” szerinti bíróság előtt is lehet perelni.

11. Ugyanez igaz különösen a Brüsszeli Egyezmény 6. cikk 1. pontjában meghatározott különös joghatóságra is, amely értelmében „[u]gyanezen alperes, [aki valamely szerződő államban lakóhellyel rendelkezik, és éppen ezért a 2. cikk értelmében főszabály szerint ezen állam bírósága előtt perelhető], amennyiben az eljárás több alperest érint, bármelyikük lakhelye szerinti bíróság előtt lehet perelni”.

12. A Brüsszeli Egyezmény által meghatározott más joghatósági szabályok kötelezően előírják, hogy csakis valamely szerződő állam bíróságai előtt indítható eljárás, kizárva minden más szerződő államot. Ezen „kizárólagosnak” nevezett joghatósági szabályok között szerepel a 16. cikk 4. pontja. A szóban forgó cikk értelmében „[l]akóhelyre való tekintet nélkül kizárólagos joghatósággal rendelkeznek szabadalmak, védjegyek és formatervezési minták bejegyzése vagy érvényessége, valamint más hasonló, bejelentésre vagy lajstromozásra alkalmas jogok kérdésében annak a szerződő államnak a bíróságai, amelynek területén a bejelentést tették vagy a lajstromozás történt, vagy valamely nemzetközi egyezmény értelmében úgy tekintendő, mintha az előbbiek e területen történtek volna”.

13. Az európai szabadalmak megadásáról szóló, 1973. október 5-én Münchenben aláírt egyezmény⁷ hatálybalépését követően a Brüsszeli Egyezmény 16. cikkének 4. pontja egy második francia bekezdéssel egészült ki, amelynek értelmében „[a]z Európai Szabadalmi Hivatal hatáskörének sérelme nélkül, a [Müncheni] egyezmény szerint kizárólag az egyes szerződő államok bíróságainak van joghatósága – a lakóhelytől függetlenül – az ezen állam által megadott, [...] európai szabadalom bejegyzése vagy érvényessége kérdésével kapcsolatos ügyekben [...]”.⁸

6 – Ezzel szemben a Brüsszeli Egyezmény 4. cikkének (1) bekezdése értelmében „[h]a az alperes nem rendelkezik lakóhellyel valamely szerződő államban, valamennyi szerződő állam bíróságainak joghatóságát a 16. cikk alapján az adott szerződő állam joga határozza meg”.

7 – Ezt az egyezményt a későbbiekben vizsgáljuk meg (a továbbiakban: Müncheni Egyezmény).

8 – Ezeket a rendelkezéseket a Brüsszeli Egyezménybe a Dánia, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-i egyezményhez csatolt jegyzőkönyv V. quinques cikke rögzítette.

14. A Brüsszeli Egyezmény 16. cikkében meghatározott kizárólagos joghatósági szabályok kötelező ereje miatt az egyezmény 19. cikke úgy rendelkezik, hogy „[a]mennyiben valamely szerződő állam bíróságához olyan keresettel fordulnak, amelyre a 16. cikk alapján más szerződő állam bírósága kizárólagos joghatósággal rendelkezik, a bíróság hivatalból megállapítja joghatóságának hiányát”.

15. A szóban forgó egyezményben a joghatóságot meghatározó rendelkezések folyamánként ez utóbbi a végrehajtásukat szabályozó, bizonyos eljárási mechanizmusokat ír elő. A perfüggőséget és az összefüggő pereket érintő mechanizmusok annak megelőzésére szolgálnak, hogy a különböző szerződő államok bíróságai egymásnak ellentmondó döntéseket hozzanak.

16. Így a Brüsszeli Egyezmény perfüggőséget tárgyaló 21. cikke úgy rendelkezik, hogy amennyiben azonos jogalpból származó, azonos felek között folyamatban lévő eljárásokat különböző szerződő államok bíróságai előtt indítottak, a később megkeresett bíróság az elsőként megkeresett bíróság joghatóságának megállapításáig hivatalból felfüggeszti az eljárást, és miután ez megtörtént, a másik bíróság javára megállapítja joghatósága hiányát.

17. Az összefüggő eljárásokat illetően a szóban forgó egyezmény 22. cikkének első

és második francia bekezdése úgy rendelkezik, hogy amennyiben különböző szerződő államok bíróságai előtt indított, egymással összefüggő eljárások elsőfokon vannak folyamatban, a később megkeresett bíróság a fél kérelmére dönthet úgy, hogy az eljárást felfüggeszti, vagy az ügy áttételéről rendelkezhet, amennyiben saját joga az eljárások egyesítését lehetővé teszi, és az elsőként megkeresett bíróság mindkét kereset elbírálására hatáskörrel rendelkezik. A szóban forgó cikk harmadik francia bekezdése kimondja, hogy „a keresetek akkor tekintendők összefüggőnek, ha olyan szoros kapcsolat áll fenn közöttük, hogy az elkülönített eljárásokban hozott, egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése végett célszerű azokat együttesen tárgyalni és róluk együtt határozni”.

18. A joghatóságról való megállapodásra, illetve alkalmazására vonatkozó rendelkezések logikáját követve a Brüsszeli Egyezmény, annak III. címében a bírósági határozatok elismerésének és végrehajtásának egyszerűsített mechanizmusát szabályozza. Ezt a mechanizmust, amely az egyik szerződő állam bíróságai által hozott határozatok másik szerződő államban történő elismerésére és végrehajtására alkalmazandó, különösen az elismerés megtagadása okainak korlátozása jellemzi, amelyeket ezen egyezmény kimerítő jelleggel sorol fel. Ezen okok között szerepelnek a 27. cikk 3. pontjában meghatározott okok, arra az esetre, ha a székhely szerinti államban elfogadott határozat „összeegyeztethetetlen az ugyanazon felek közötti ügyben az adott államban hozott valamely határozattal”, valamint a 28. cikk (1) bekezdésében meghatározott ok, arra az esetre, ha a 16. cikkben meghatározott kizárólagos joghatósági szabályokat a

székhely szerinti állam bírósága nem tartotta tiszteletben.

szabadalom bevezetésének terve keretében később az egyezmény részese lesz.

19. Végül, a Brüsszeli Egyezménynek ez utóbbi és más nemzetközi egyezmények közötti viszonyra vonatkozó VII. címe az 57. cikk 1. pontjában kimondja, hogy a „[j]elen egyezmény nem érinti azokat az egyezményeket, amelyeknek a szerződő államok részesei, és amelyek egyes különös jogterületeken a joghatóságot, valamint a határozatok elismerését és végrehajtását szabályozzák”.

21. Amint azt annak 1. cikke kimondja, az egyezmény létrehozta „[...] a szerződő államoknak a találmányi szabadalmak megadására vonatkozó közös jogrendjét”, és ennek érdekében felállít egy szervezetet, az Európai Szabadalmi Hivatalt (a továbbiakban: EPO), amelynek feladata az úgynevezett „európai” szabadalmak központi jellegű megadása, amelyek területi hatálya viszont a bejelentő kérelmétől függ.¹⁰

B – A Müncheneri Egyezmény

20. A Müncheneri Egyezmény 1977. október 7-én lépett hatályba. Ezidáig 31 állam írta alá, és ezek között szerepelnek mindazok, akik az alapeljárás szempontjából irányadó időpontban a Brüsszeli Egyezmény szerződő államai voltak.⁹ A Közösség ezen egyezménynek nem tagja, de szó van arról, hogy a közösségi

22. Ezen szabadalmak megadásának közös szabályai egyrészt anyagi (lényegében a szabadalmazható találmányok meghatározására vonatkozóan), másrészt pedig eljárási jellegűek, mivel e szabadalmaknak az EPO általi megadására vonatkozó eljárást, illetve adott esetben a szóban forgó megadott szabadalom elleni felszólalás benyújtása következtében ugyanezen szervezet más szervei előtti későbbi eljárást szabályozzák. Ez a kérelem, amelyet csakis a szóban forgó szabadalom megadását követő bizonyos határidőn belül lehet benyújtani, és amely csakis az egyezmény által kimerítő jelleggel felsorolt okokra alapítható, a szóban forgó szabadalom megvonásához vagy – figyelembe véve a módosításokat, amelyeket a szaba-

9 – Jelenleg a Müncheneri Egyezmény részes államai: a Belga Királyság, a Francia Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség, a Holland Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága, a Svájci Államszövetség, a Svéd Királyság, az Olasz Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, a Liechtensteini Hercegség, a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Dán Királyság, a Monacói Hercegség, a Portugál Köztársaság, Írország, a Finn Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Török Köztársaság, a Bolgár Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Szlovák Köztársaság, a Cseh Köztársaság, a Szlovén Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Román Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, az Izlandi Köztársaság, a Litván Köztársaság és a Lett Köztársaság.

10 – A Müncheneri Egyezmény 3. cikke értelmében „[a]z európai szabadalom megadását egy, több vagy valamennyi Szerződő Államra kiterjedő hatállyal lehet kérni”.

dalmas a felszólalási eljárás során tett – fenntartásához vezethet.¹¹

zal a hatállyal rendelkezik, és ugyanolyan feltételek alá esik, mint az ebben az államban megadott nemzeti szabadalom, kivéve, ha ez az Egyezmény eltérően rendelkezik”.

23. E közös szabályokon kívül az európai szabadalom azon egyes szerződő államok nemzeti szabályozásának hatálya alá esik, amelyekre kiterjedően azt megadták. Amint ugyanis azt megadták, a szóban forgó európai szabadalom „nemzeti szabadalmak kötegvé” bomlik szét.¹²

24. Így a Müncheneri Egyezmény 2. cikkének (2) bekezdése értelmében „[a]z európai szabadalom mindegyik Szerződő Államban, amelyre kiterjedően azt megadták, ugyanaz-

25. Ugyanígy a szóban forgó egyezmény 64. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy „[a]z európai szabadalom alapján a szabadalom jogosultja [...] a megadásról szóló értesítés meghirdetésének napjától kezdve mindegyik Szerződő Államban, amelyre kiterjedő hatállyal a szabadalmat megadták, ugyanolyan jogokkal rendelkezik, mint amelyek az érintett államban nemzeti úton megadott szabadalomból erednének”. Ugyanezen cikk (3) bekezdése ezt azzal egészíti ki, hogy „[a]z európai szabadalom bitorlása esetén a nemzeti jog szerint kell eljárni”.¹³

26. Az európai szabadalomnak a nemzeti szabadalomhoz való ilyenfajta hasonlítása nem csupán abban fejeződik ki, hogy az oltalmat illetően mindegyik szerződő államban, amelyre kiterjedő hatállyal a szóban forgó európai szabadalmat megadták, a nemzeti szabadalomra vonatkozó szabályozás hatálya alá esik, hanem elvileg abban is (kivéve az EPO előtti felszólalás esetét), hogy e szabadalommal kapcsolatos jogvitákat az érintett egyes szerződő államok nemzeti bírósága elé utalja.

11 – A Müncheneri Egyezmény 99. cikke kimondja, hogy a szóban forgó szabadalom megadásáról szóló értesítés meghirdetésétől számított kilenc hónapon belül a megadott európai szabadalom ellen bárki felszólalást nyújthat be az Európai Szabadalmi Hivatalhoz. A szóban forgó egyezmény 105. cikkének (1) bekezdése értelmében, ha az európai szabadalommal szemben felszólalást nyújtottak be, bármely harmadik személy, aki igazolja, hogy ugyanennek a szabadalomnak a bitorlása miatt ellene eljárást indítottak, a felszólalási határidő leteltét követően a felszólalási eljárásba beavatkozhat, feltéve hogy beavatkozását a bitorlási per megindításának napjától számított három hónapon belül bejelenti. Ugyanezen cikk értelmében ez a beavatkozási lehetőség nyitva áll azon harmadik személy tekintetében is, aki igazolja, hogy a szabadalmas felszólította a feltételezett szabadalombitorlós abbahagyására, és hogy ő bírósági eljárást indított annak megállapítására, hogy a szabadalmat nem bitorolja. Az EPO Bővített Fellebbezési Tanácsa ezen mechanizmus célját a G-1/94. sz. Allied Colloids ügyben 1994. május 11-én hozott határozatának (HL EPO 1994., 787.) 7. pontjában az alábbi módon határozta meg: „[...] by relying on the centralised procedure before the EPO in cases where infringement and revocation proceedings otherwise would have to be simultaneously pursued before national courts, an unnecessary duplication of work can be avoided, reducing also the risk of conflicting decisions on the validity of the same patent [...]”.

12 – Ezt a kifejezést, amelyet általában az európai szabadalom sajátos jellegének kifejezésére használnak, az EPO fellebbezési tanácsai fogalmazták meg. Lásd különösen a Bővített Fellebbezési Tanácsnak a G-4/91. sz. Spanset-ügyben 1992. november 3-án hozott határozatának (HL EPO 1993., 707.) 1. pontját.

13 – Az EPO Bővített Fellebbezési Tanácsa a G-2/88. sz., Mobil Oil III-ügyben 1989. december 11-én hozott határozatának (HL 1990. 93.) 3.3. pontjában (kiemelés tőlem) e rendelkezés értelmét a következő módon fejezte ki: „[...] [t]he rights conferred on the proprietor of a European patent (Article 64(1) EPC) are the legal rights which the law of a designated Contracting State may confer upon the proprietor, for example, as regards what acts of third parties constitute infringement of the patent, and as regards the remedies which are available in respect of any infringement”.

27. Ez az elv érvényes mind az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos jogvitákra, mind pedig az ennek érvényességére vonatkozó jogvitákra,¹⁴ mivel a Müncheneri Egyezmény 138. cikke értelmében az európai szabadalom valamely szerződő állam bírósága által történő semmissé nyilvánítása csakis ezen állam területén hatályos, más szerződő államokban pedig nem, ellentétben a szabadalomnak az EPO által való megvonásának esetével, mivel e határozat hatálya kiterjed azon szerződő államok összességére, amelyekre vonatkozóan a szóban forgó szabadalmat megadták.

28. Az európai szabadalom bitorlásával, illetve ennek érvényességével kapcsolatos jogviták keretében felmerülhet az a kérdés, hogy gyakorlatilag mi a szabadalmi oltalom terjedelme, vagyis pontosan mi a szaba-

dalmat képező szellemi tulajdon technikai tárgya.¹⁵ Ezen kérdés megvizsgálásának módszerét a Müncheneri Egyezmény 69. cikke határozza meg. A szóban forgó cikk (1) bekezdése értelmében az európai szabadalom (illetve az európai szabadalmi bejelentés) alapján fennálló oltalom terjedelmét az igénypontok határozzák meg, mindamellett, hogy az igénypontokat azonban a leírás és a rajzok alapján kell értelmezni.¹⁶ A számos szerződő állam hatáskörrel rendelkező szervei közötti értelmezési eltérések kialakulásának elkerülése érdekében ez az egyezmény egy, a szóban forgó 69. cikket értelmező jegyzőkönyvvel egészült ki.¹⁷

14 - Ezt a megközelítést juttatta kifejezésre a Bővített Fellebbezési Tanács a fent említett Spanset-ügyben hozott határozatában. A megérítés megkönnyítése érdekében e határozat 1. pontjának egészét idézem (kiemelés tőlem):

„When a European patent is granted, it has the effect in each designated Contracting State of a national patent granted by that State (Articles 2 and 64(1) EPC). It thus becomes a bundle of national patents within the individual jurisdictions of the designated States. Any alleged infringement of a granted European patent is dealt with by national law (Article 64(3) EPC). Infringement proceedings may be commenced by the patent proprietor in any Contracting State for which the patent was granted, at any time after grant of the patent.

Part V of the EPC (Articles 99 to 105) sets out an 'opposition procedure', under which any person may file an opposition to a granted European patent at the EPO within nine months of its grant, and may thereby contend in centralised opposition proceedings before an Opposition Division of the EPO that the patent should be revoked, on one or more stated grounds. The effect of revocation is set out in Article 68 EPC. *Opposition proceedings therefore constitute an exception to the general rule set out in paragraph 1 above that a granted European patent is no longer within the competence of the EPO but is a bundle of national patents within the competence of separate national jurisdictions.*”

15 - Ez a kérdés lehetővé teszi az európai szabadalmasnak az állítólagos bitorlókkal szemben fennálló jogai terjedelmének meghatározását. Annak eldöntését is lehetővé teszi, hogy az érintett szabadalom a Müncheneri Egyezmény 138. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében azon okból, hogy az európai szabadalmi oltalmi körét bővítették, megsemmisíthető-e.

16 - Az európai szabadalmi bejelentésnek kellőn egyértelműen és teljes körűen kell feltárnia a találmányt ahhoz, hogy azt szakember meg tudja valósítani (a Müncheneri Egyezmény 83. cikke). Az igénypontokban kell meghatározni azt a tárgyat, amelyre oltalmat igényelnek; egyértelműen kell megfogalmazni, és a leírásra támaszkodnia (a szóban forgó egyezmény 84. cikke). A bejelentéshez csatolandó igénypontokat, a leírást és a rajzokat az EPO több alkalommal közzéteszi (ugyanezen egyezmény 78. cikkének (1) bekezdése, 93. és 98. cikke).

17 - Ez az 1978-ban (vagyis egy évvel a Müncheneri Egyezmény hatálybalépését követően) hatályba lépett jegyzőkönyv az alábbi rendelkezéseket tartalmazza:

„A 69. cikk nem értelmezhető oly módon, hogy az európai szabadalom alapján fennálló oltalom terjedelmét az igénypontokban használt szavak pontos, szó szerinti jelentése alapján kell érteni, és hogy a leírás és a rajzok kizárólag az igénypontokban található ellentmondások feloldására szolgálnak. Nem értelmezhető oly módon sem, hogy az igénypontok csupán iránymutatást adnának, és hogy a tényleges oltalmi kör kiterjedhet arra, ami a szakember számára a leírás és a rajzok vizsgálata után a szabadalmas igényeként megjelenik. Ezzel ellentétben az értelmezésnek e két magyarázat között oly módon kell állást foglalnia, hogy egyaránt biztosítsa a szabadalmas megfelelő védelmet, valamint a jogbiztonságot harmadik személyek számára.”

II – A tényállás és az alapeljárás

29. Az Amerikai Egyesült Államokban lakóhellyel rendelkező F. Primus és M. Goldenberg egy európai szabadalom együttes jogosultjai, amelyet 1992-ben adtak meg tíz szerződő államra, mégpedig az Osztrák Köztársaságra, a Belga Királyságra, a Svájci Államszövetségre, a Németországi Szövetségi Köztársaságra, a Francia Köztársaságra, a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságára, a Liechtensteini Hercegségre, a Luxemburgi Nagyhercegségre, a Holland Királyságra és a Svéd Királyságra kiterjedően.

30. Ez a szabadalom egyrészt egy, valamely szérum- vagy plazmamintában a (úgynevezett CEA) carcinoembrionális antigének jelenlétének meghatározására szolgáló immunitáselemzési eljárást foglal magában, másrészt pedig egy, az antigének adagolására szolgáló, immunadagoló készlet vagy CEA-készlet néven ismert felszerelést. A szóban forgó találmány – úgy tűnik – nagy jelentőséggel bír a rák bizonyos formáinak felismerésében, illetve kezelésében.

31. 1997-ben e szabadalom jogosultjai, illetve az amerikai Immunomedic társaság (aki nyilvánvalóan e szabadalomra vonatkozó

kizárólagos engedéllyel rendelkezik)¹⁸ a Rechtbank te 's-Gravenhage (a hágai elsőfokú bíróság) elé idézték a hollandiai székhelyű Roche Nederland BV társaságot,¹⁹ valamint a Roche-csoport nyolc másik, egyesült államokbeli, belgiumi, németországi, franciaországi, egyesült királyságbeli, svájci, ausztriai és svédországi székhelyű társaságát. A bitórlás megszüntetésére irányuló eljárásban azzal vádolták ez utóbbiakat, hogy a Cobas Core CEA EIA néven CEA-készletek forgalomba hozatalával a tulajdonukban álló európai szabadalomhoz fűződő jogait megsértették.

32. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból következik, hogy a nem hollandiai székhellyel rendelkező nyolc társaság kifogásolta a megkeresett bíróság joghatóságát, és a kereset érdemi részét illetően vitatták a jogsértés tényét, illetve megkérdőjelezték a szóban forgó európai szabadalom érvényességét.²⁰

33. A joghatóság hiányára vonatkozó kifogásának alátámasztása érdekében, a Bíróságnak a Kalfelis-ügyben 1988. szeptember 27-én

18 – Lásd a holland kormány észrevételeinek 3. pontját, illetve az Európai Közösségek Bizottsága észrevételeinek 1. lábjegyzetét.

19 – Ez az eljárás nyilvánvalóan a „kort geding” megnevezésű gyorsított eljárásba illeszkedik, amelyet az érdemi eljárás megindításának szükségessége nélkül lehet kezdeményezni. Ezen eljárás jellemzőit és az egyes elrendelhető intézkedések természetét a Bíróság a C-391/95. sz. Van Uden-ügyben 1998. november 17-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-7091. o.) 43–47. pontjában és a C-99/96. sz. Miletz-ügyben 1999. április 27-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-2277. o.) 34–39. és 43. pontjában vizsgálta meg. Lásd még a fent hivatkozott Van Uden-ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló főtanácsnoki indítvány 19–21. és 108–120. pontját.

20 – Lásd az előzetes döntéshozatalra utaló határozat francia változatának 2. és 6. pontját.

hozott ítéletére²¹ hivatkozva azt állították, hogy a jelen esetben a bíróságok megfelelő működése az összeegyeztethetetlen bírósági határozatok elkerülése érdekében nem teszi szükségessé az együttes vizsgálatot és elbírálást. Véleményük szerint minden egyes érintett állam tekintetében elkülönült szabadsalom létezik, így a határozatok összeegyeztethetlenségének kockázata nem áll fenn.

34. A Rechtbank te 's-Gravenhage az 1997. október 1-jei ítéletében elutasította ezt a joghatóság hiányára alapított kifogást, a felperesek keresetét azonban érdemben utasította el.

35. Pontosabban ez a bíróság a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontja alapján megállapította a Hollandián kívüli szerződő államokban székhellyel rendelkező társaságok ellen benyújtott keresetek elbírálására vonatkozó joghatóságát. A svájci és az egyesült államokbeli székhelyű társaságokkal szemben benyújtott kereseteket illetően a Brüsszeli Egyezmény 4. cikkének első francia bekezdésének megfelelően úgy értékelte, hogy az igazságszolgáltatási hatáskorról és a polgári és kereskedelmi jogi határozatok végrehajtásáról szóló, Luganói 1988. szeptember 16-i egyezmény²² 6. cikkének 1. pontja, illetve a Brüsszeli Egyezmény 4. cikkének első francia bekezdése értelmében a nemzeti jog alapján annak érdemben való elbírálására joghatósággal rendelkezik.

36. A Brüsszeli Egyezmény 6. cikk 1. pontját illetően a Rechtbank te 's-Gravenhage elutasította az alperesek azon érvelését, miszerint minden egyes érintett államban külön szabadsalom létezne, mivel az európai szabadsálmot a Münchener Egyezmény 69. cikke értelmében mindezen államokban azonos módon kell értelmezni, így – véleménye szerint – kizárt, hogy a bitorlást az egyik államban megállapítsák, a többiben pedig nem. E bíróság hozzátette, hogy a szóban forgó összes társaság egyazon csoport tagja, ily módon a fent hivatkozott Kalfelis-ügyben hozott ítéletben támasztott követelményeknek megfelelően a keresetek egymással összefüggőnek. Végül hangsúlyozta, hogy végeredményben a Tetry-ügyben 1994. december 6-án hozott ítéletében²³ a Bíróság a Brüsszeli Egyezmény 22. cikkének harmadik francia bekezdése kapcsán az „összefüggő keresetek” fogalmának olyan széles értelmezését adta, amely felöleli „mindazon eseteket, amikor fennáll az egymásnak ellentmondó megoldások kockázata, mégha a határozatok külön-külön végrehajthatóak, illetve mégha a jogi következmények nem is zárják ki egymást kölcsönösen”²⁴. Ez igaz a szóban forgó esetben, mivel a keresetek különböző, de azonos tartalmú szabadsalmak állítólagos bitorlására vonatkoznak.

37. A felperesek ezen ítélet ellen fellebbezést nyújtottak be, és a keresetüket kiterjesztették annak érdekében, hogy a bíróság egyrészt elrendelje az alperesekkel szemben bizonyos információk benyújtását, az összes jogsértő áru vásárlójának tájékoztatása, a még kész-

21 – A 189/87. sz. ügyben hozott ítélet (EBHT 1988., 5565. o.).

22 – A Luganói Egyezmény (HL. I. 319., 9. o.) a Brüsszeli Egyezménnyel úgynevezett „párhuzamos” egyezménynek tekinthető, mivel a tartalmuk szinte azonos. Így a Luganói Egyezmény 6. cikkének 1. pontja pontosan megfelel a Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának. A Luganói Egyezményt a Brüsszeli Egyezmény valamennyi szerződő állama, valamint az Izlandi Köztársaság, a Norvég Királyság, a Svájci Államszövetség, illetve a Lengyel Köztársaság aláírta.

23 – A C-406/92. sz. ügyben hozott ítélet (EBHT 1994., I-5439. o.).

24 – A Tetry-ügyben hozott ítélet 53. pontja.

leten lévő, illetve a visszahívott készítmények megsemmisítését, másrészt pedig, hogy kötelezze a szóban forgó alpereseket a bekövetkezett károk megtérítésére vagy a szabadságuk bitorlásából eredő előnyök átengedésére.²⁵

41. A szóban forgó alperes társaságok semmisségi panasszal éltek a Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia) előtt.²⁷ F. Primus és M. Goldenberg csatlakozó semmisségi panasszal éltek.²⁸

38. A 2002. június 27-i ítéletében a Gerechtshof te 's-Gravenhage a joghatóság hiányával kapcsolatban az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, míg azt érdemben megváltoztatta.

III – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

39. Pontosabban az érdemi részt illetően ez a fellebbviteli bíróság – kényszerítő bírság kiszabásának terhe mellett – eltiltotta az alpereseket az európai szabadsalomhoz fűződő jogok megsértésétől az összes érintett országban, kötelezte őket, hogy a felperesek számára különböző, a szóban forgó bitorló magatartás terjedelmének (a jogsértő áruk mennyiségének és a vevők személyazonosságának) meghatározására szolgáló bizonyítékokat szolgáltatassanak, illetve a szóban forgó alpereseket kötelezte a felperesek későbbiekben számszerűsítendő kárainak megtérítésére.

42. A felek által előterjesztett – lényegében az elsőfokon előadottakkal megegyező – álláspontokra figyelemmel a Hoge Raad der Nederlanden úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra a következő kérdéseket terjesztette:

40. Ezt az ítéletet kétfélmillió euró biztosíték ellenében előzetesen végrehajthatónak nyilvánították.²⁶

„1) Fennáll-e a Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának alkalmazásához megkövetelt összefüggés a valamely európai szabadsalom jogosultja által a megkeresett bíróság államában székhellyel rendelkező alperes ellen a szabadsalom megsértésével kapcsolatban benyújtott kereset és a megkeresett bíróságtól eltérő szerződő államokban székhellyel rendelkező különböző alperesek ellen benyújtott keresetek között annak kapcsán, hogy a felperes állítása szerint azok egy vagy több szerződő államban sértik e szabadsálmát?

25 – Lásd az előzetes döntéshozatalra utaló határozat 2. és 3. oldalát.

26 – Lásd az előzetes döntéshozatalra utaló határozat 3. és 4. oldalát.

27 – Az alapeljárás feleinek helyzete megértésének megkönnyítése érdekében a Roche-csoportba tartozó társaságokat továbbra is „alperesek”-ként említjük, jóllehet a semmisségi eljárásban felperesek.

28 – Ugyanígy a szóban forgó szabadalmazásokat továbbra is „felperesek”-ként említjük, jóllehet a semmisségi eljárásban alperesek.

2) Amennyiben az első kérdésre adott válasz nemleges vagy nem fenntartás nélkül igenlő, akkor milyen körülmények esetén áll fenn ilyen összefüggés, és van-e jelentősége annak az ügy szempontjából, hogy

- az alperesek ugyanannak a csoportnak a tagjai?

- az alperesek közös magatartása közös politikán alapul, és igenlő válasz esetén, van-e jelentősége annak a helynek, ahol ezt a közös politikát kidolgozták?

- az állítólagos jogsértési cselekményeknek azonosak vagy közel azonosak?”

értelmezni, hogy az alkalmazandó az olyan, az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos jogviták keretében, amelyben több, különböző szerződő államokban székhellyel rendelkező társaságot perelnek az ezen egyes államokban elkövetett cselekmények miatt, különösen abban az esetben, ha a szóban forgó, egyazon csoportba tartozó társaságok az egyikük által kidolgozott közös üzleti politikának megfelelően azonos vagy hasonló módon jártak el.

44. Amint azt a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozta,²⁹ a kérdése – a brüsszeli székhelyű társaságok kivételével – a Brüsszeli Egyezmény több szerződő államaiban székhellyel rendelkező (vagyis a Belgiumban, Németországban, Franciaországban, az Egyesült Királyságban, Ausztriában és Svédországban székhellyel rendelkező társaságok), illetve közvetve a Luganói Egyezmény szerződő államában, Svájcban székhellyel rendelkező társaság helyzetét érinti. Amint arra már felhívtam a figyelmet, ez utóbbi egyezmény ugyanis a Brüsszeli Egyezményben megfogalmazott szabályok szinte összességét (mint például a 6. cikk 1. pontját) kiterjeszti a Brüsszeli Egyezmény hatálya alá tartozó államokon kívüli más államokra, így az említett cikk Bíróság általi értelmezése a Luganói Egyezmény megfelelő cikkére átültethető.

IV – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések értelme és terjedelme

43. Az együttesen megvizsgálandó két kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontját úgy kell-e

45. Amint a kérdést előterjesztő bíróság szintén kimondta, a jelen kereset tehát nem

29 – Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat 4.3.5. és 4.4. pontja.

vonatkozik az Egyesült Államokban, vagyis (akár a Brüsszeli Egyezmény, akár a Luganói Egyezmény szempontjából) harmadik államban székhellyel rendelkező társaság helyzetére. A Brüsszeli Egyezmény 4. cikkének első francia bekezdése értelmében ugyanis e társaság helyzetére főszabály szerint a Holland Királyságban, vagyis a megkeresett bíróság szerinti szerződő államban hatályban lévő joghatósági szabályok vonatkoznak.

átmeneti vagy védintézkedések elrendelése tekintetében is rendelkezik joghatósággal, így szükségtelen az említett 24. cikkre hivatkozni.³¹ Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság tehát valójában arra keresi a választ, hogy a holland bíróság az alapügy érdemi részének egésze tekintetében, az eljárás valamennyi szakában, vagyis úgy ideiglenes jogvédelmi bírósággént, mint érdemben határozó bírósággént rendelkezik-e joghatósággal.

46. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések tekintetében további pontosítás szükségeltetik. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat olvasata alapján úgy tűnik, hogy az alapeljárás ebben a szakaszban az átmeneti vagy védintézkedéseknek a Brüsszeli Egyezmény 24. cikke értelmében való elfogadására szolgáló gyorsított eljárás keretébe illeszkedik.³⁰ A kérdést előterjesztő bíróság nem a szóban forgó 24. cikk, hanem kizárólag ugyanezen egyezmény 6. cikke 1. pontjának alkalmazási feltételei felől kérdezi a Bíróságot. Ugyanakkor általánosan elfogadott az, hogy az Egyezmény 2. és 5–18. cikke értelmében az ügy érdemi része tekintetében joghatósággal rendelkező bíróság az esetlegesen szükségesnek bizonyuló

47. Hangsúlyozni kell továbbá, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a Bíróságot nem kérdezi a szóban forgó egyezmény 6. cikke 1. pontjának és a 16. cikke 4. pontjának összefüggéséről, amely – mint felidézzük – kimondja, hogy „[l]akóhelyre való tekintet nélkül [...] kizárólagos joghatósággal rendelkeznek szabadalmak, védjegyek és formatervezési minták bejegyzése vagy érvényessége [...] kérdésében annak a szerződő államnak a bíróságai, amelynek területén a bejelentést tették vagy a lajstromozás történt, vagy valamely nemzetközi egyezmény értelmében úgy tekintendő, mintha az előbbiek e területen történtek volna”.

30 – A C-261/90. sz. Reichert és Kockler ügyben 1992. március 26-án hozott ítélet (EBHT 1992, I-2149. o.) 34. pontjában a Bíróság meghatározta, hogy olyan „intézkedésekről [van szó], amelyek az Egyezmény hatálya alá tartozó területeken valamely ténybeli vagy jogi helyzet fenntartását szolgálják azon jogok megőrzése érdekében, amelyek elismerését az érdemben eljáró bíróságtól kérték”. A kérdést előterjesztő bíróság előtt megtámadott ítéletben elrendelt intézkedések, de legalábbis némelyikük, e meghatározásnak megfelelni látszanak. Igaz ez különösen az érintett európai szabadalomhoz fűződő jogok közvetlen, az egyes meghatározott országokban történő megsértésétől való eltiltásban álló intézkedésre, mivel az ilyen intézkedés valamely ténybeli vagy jogi helyzet fenntartását látszik szolgálni a szóban forgó szabadalom jogosultjának a harmadik személyekkel szemben fennálló jogainak megőrzése érdekében, amíg azokat az érdemben eljáró bíróság el nem ismeri. Az alperesek arra való kötelezését, hogy a bizonyításfelvételhez kapcsolódóan a felperesek számára szolgáltatassanak egyes bizonyítékokat, kiengesztalja a felperesek arra való kötelezése, hogy kétnemű euró biztosítékot szolgáltatassanak a szóban forgó intézkedések átmeneti jellegének megőrzése érdekében.

48. A Duijnsteet ügyben 1983. november 15-én hozott ítéletében a Bíróság ugyanakkor e rendelkezések megszorító értelmezését adta, mivel a meghatározott kizárólagos joghatósági szabály alkalmazását a szabadalom érvényességével, fennállásával vagy megvonásával, vagy a korábbi bejelentéshez fűződő

31 – Lásd különösen a fent hivatkozott Van Uden-ügyben hozott ítélet 19. pontját és a fent hivatkozott Mietz-ügyben hozott ítélet 40. pontját.

elsőbbségi jogok alapján a tulajdoni jogok megszerzésével kapcsolatos jogvitákra korlátozta, kizárva az egyéb, így a szabadalombitorlással kapcsolatos jogvitákat.³²

49. Azonban a szabadalombitorlással kapcsolatos jogvitáknak a Brüsszeli Egyezmény 16. cikke 4. pontjának hatálya alóli kivételének pontos terjedelme kérdéses marad.

50. Pontosabban felmerül a kérdés, hogy ez a kizárás oly módon általános-e, hogy a szóban forgó cikk még akkor sem lenne alkalmazható, ha a szabadalombitorlással kapcsolatos jogvita keretében az adott szabadalom érvényessége vitatott.

51. A szabadalmas jogainak sérelme ugyanis csakis akkor lehetséges, ha a szóban forgó szabadalom érvényes. Ugyanakkor, a szabadalombitorlással kapcsolatos eljárások alpe-reseinek többsége vitatja a szabadalom érvényességét. Pontosan ez a helyzet az alap-eljárásban is.³³ Ebből következik, hogy a szabadalombitorlással kapcsolatos jogvita eldöntése érdekében a megkeresett bíróságnak igen gyakran kell állást foglalnia az érintett szabadalom érvényessége tekintetében.

52. Ugyanakkor, feltéve hogy a Brüsszeli Egyezmény 16. cikkének 4. pontjában meghatározott kizárólagos joghatóságra vonatkozó szabály alkalmazandó e jogviták esetén, akkor csakis ezek alkalmazandóak, és nem pedig a szóban forgó egyezmény által meghatározott más joghatósági szabályok, mint például ugyanezen egyezmény 6. cikkének 1. pontja.

53. Következésképpen, egy szabadalombitorlással kapcsolatos olyan jogvitában, amelyben az adott szabadalom érvényessége vitatott (amint az alapügyben is), az említett 6. cikk 1. pontja alkalmazhatóságának kérdése csakis akkor merül fel, ha a Brüsszeli Egyezmény 16. cikkének 4. pontja nem lenne alkalmazandó e jogvitára nézve.

54. Ebből következik, hogy ezen 16. cikk 4. pontjának a jogvitára való alkalmazhatóságának kérdése megelőzi az említett egyezmény 6. cikke 1. pontja alkalmazhatóságának kérdését.

55. Amint arra felhívtam a figyelmet, a Bíróságot ezen előzetes kérdéssel kapcsolatban keresték meg a fent hivatkozott, jelenleg folyamatban lévő GAT-ügyben.³⁴ Tehát a Bíróság feladata, hogy a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyát képező kérdés megvizsgálása előtt e kérdésben állást foglaljon.

32 – A 288/82. sz. ügyben hozott ítélet (EBHT 1983., 3663. o.) 23–25. pontja.

33 – Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból következik, hogy a szabadalombitorlással vádolt, Hollandián kívüli székhelyű nyolc társaság valóban vitatta az érintett európai szabadalom érvényességét. Lásd a jelen indítvány 32. pontját.

34 – Lásd a jelen indítvány 4. pontját.

56. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések jelentésének megvizsgálásához egy utolsó pontosítás szükségeltetik. Amint azt több fél is hangsúlyozta,³⁵ a Bíróság megkeresése egy, a 90-es évek elején Hollandiában indult, olyan új ítélkezési irányzat folyománya, amely a szerződő államok között éles vitára adott okot, különösen az Egyesült Királyságban, ahol komoly fenntartásokkal fogadták, és – amint azt már említettem (az indítvány 3. pontjában) – egy korábbi előzetes döntéshozatal iránti kérelem alapjául szolgált, amely azonban végül megválaszolatlan maradt.

57. Mivel ismét e nemzeti ítélkezési irányzat áll a Bíróság megkeresésének hátterében, szükségesnek tartom annak rövid bemutatását.

58. Az első időszakban, a 90-es évek elején, a holland bíróságok a Brüsszeli egyezmény 6. cikkének 1. pontját szélesen értelmezték, olyannyira, hogy minden olyan európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos jogvitára alkalmazták, amelyben több (Hollandiában és más szerződő államokban lakóhellyel rendelkező) alperest azzal vádoltak, hogy ezen egyes szerződő államok területén azonos vagy hasonló cselekményeket követtek el.

59. A második időszakban, a 90-es évek végén, ez az ítélkezési gyakorlat csakis azon jogvitákra korlátozódott, amelyekben az alperesek ugyanabba a csoportba tartozó társaságok voltak, és olyan közös üzleti politika alapján cselekedtek, amelyet lényegében a hollandiai székhelyű társaság alkotott meg. Ez az új, a „the spider in the web” elmélet néven ismert ítélkezési irányzat tehát az egyes alpereseknek a tényállás megvalósításában való szerepére összpontosít. Ez, a Gerechtshof te ’s-Gravenhage (a hágai fellebbviteli bíróság) által az Expandable Grafts kontra Boston Scientific ügyben 1998. április 23-án hozott elvi ítéletben megfogalmazott elmélet nagymértékben ihlette a jelen ügyben előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdést. E második kérdés, amelyet a kérdések átfogalmazása során az első kérdéshez kapcsolva egyetlen kérdéssé alakítottam, közvetlen hatással van e nemzeti ítélkezési gyakorlat esetleges fenntartására.

60. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések értelmével és jelentésével kapcsolatos pontosítások előadását követően azokat együttesen vizsgálom meg.

V – Elemzés

61. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések tényleges megvizsgálása előtt néhány előzetes észrevételt teszek a bitorlás jelenségével kapcsolatban.

35 – Lásd a felperesek észrevételeit (18–20. pont); az alperesek észrevételeit (50–56. pont); a holland kormány észrevételeit (12. pont) és az Egyesült Királyság Kormányának észrevételeit (34–37. pont).

A – *Előzetes észrevételek a bitorlás jelenségével kapcsolatban*

amely a feltalálók erőfeszítéseiből jogosulatlanul húz hasznót, jöllehet a jogaikra szabaddalmi oltalom vonatkozik.

62. A szelleml tulajdonhoz való jogok védelme olyan kérdés, amely természeténél fogva nemzetközi dimenziókat ölt, és amely egyébiránt több nemzetközi egyezmény és bizonyos másodlagos közösségi jogi aktusok elfogadására adott alapot. Igaz ez különösen, mivel a bitorlás olyan jelenség, amely világ-szinten bontakozik ki.

65. Bár a nemzeti szabályozások közelítése már néhány éve folyamatban van, a találmányi szabadalmak oltalmának szintjei között továbbra is jelentős különbségek vannak. Ez a helyzet a szabadalombitorlók előtt sem maradt rejtve, akik ennek megfelelően nem késlekednek a magatartásukat annak érdekében módosítani, hogy a tevékenységüket inkább egyes, mintsem más országokban fejtsék ki.

63. E jelenség különösen az orvosi és gyógy-szerészeti találmányi szabadalmak jog-sultjainak érdekeit érinti.³⁶

66. E feltételek mellett csupán bízhatunk abban, hogy a nemzeti szabályozások között a találmányi szabadalmak oltalma terén fennmaradt különbségek nem vezetnek ismét az európai szabadalmak jogosultjai jogainak védelmére irányuló eljárásoknak az egyes szerződő államok bíróságai közötti megosz-tásához.

64. Ezen a területen a találmányok kidolgo-zására szánt befektetések ugyanis általában igen jelentősek, ami szükségessé teszi ennek számos országban való kiaknázását annak érdekében, hogy e befektetések megtérüljenek. Azon túl, hogy a közegészség szintjén milyen kockázatot jelent, a szabadalombitor-lás ily módon olyan, különösen tisztességtelen versenymagatartásként jelenik meg,

67. Mégis, bármilyen jogos is legyen, ez az igyekezet önmagában nem elegendő ahhoz, hogy a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontja alkalmazási feltételeinek széles értelmezését indokolja.

36 – A Bizottság által 1998. október 15-én benyújtott, a belső piacon való csalás és a szerzői jogi kalózkodás elleni küzdelemről szóló Zöld Könyvből (COM(98) 569 végleges, 4. o.) következik, hogy világ-szinten a gyógyszeripar az az ágazat, amelyet a szabadalombitorlás a leginkább érint. Ebben az ágazatban ez az ilyen jelenségek 6%-át teszi ki nemzetközi szinten.

68. Véleményem szerint a közösségi és nemzetközi jog jelenlegi állása szerint a szóban forgó egyezmény 6. cikkének 1. pontja

nem alkalmazandó olyan európai szabadalmibitorlási eljárásban, amelyben a különböző szerződő államokban székhellyel rendelkező több társaságot perelnek az ezen egyes államok területén elkövetett cselekmények miatt, még abban az esetben sem, ha a szóban forgó, ugyanabba a csoportba tartozó társaságok az egyikük által kidolgozott közös üzleti politika alapján azonos vagy hasonló módon jártak el.

69. Bár ez a megoldás bizonyosan kevésbé kielégítőnek tűnik, és végeredményben a jelenleg fennálló rendszer korlátait mutatja be, mégis jelenleg – legalábbis az alapeljárás tényállásának bekövetkezte idején – kötelező.

70. Több érv is szól a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontja alkalmazási feltételeinek megszorító értelmezése mellett. Ezek elsősorban e cikk alkalmazhatóságához megkövetelt összefüggés jellegére; másodsorban ebből az európai szabadalmibitorlással kapcsolatos jogvitákra vonatkozó következtetésekre; harmadsorban a szóban forgó egyezmény 16. cikkének 4. pontjában meghatározott kizárólagos hatáskör szabályának az ilyen jogvitákra kifejtett hatására, illetve negyedsorban az e téren való jövőbeli kilátásokra vonatkoznak. Ezen érveket egymást követően fejtem ki.

B – A Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának alkalmazhatóságához megkövetelt összefüggés jellege

71. A fent hivatkozott Kalfelis-ügyben hozott ítéletben a Bíróság kimondta, hogy „[a] 6. cikk 1. [pontjában] megállapított szabályt [...] akkor kell alkalmazni, amikor a különböző alperesek ellen benyújtott keresetek már az eljárások megindításakor kapcsolódnak, azaz, ha célszerűnek tűnik azokat együtt vizsgálni és elbírálni, az elkülönült eljárásokból eredő összeegyeztethetetlen bírósági határozatok kockázatának elkerülése érdekében”³⁷.

72. A Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának szövegén túlmenően, amely a keresetek között semmiféle összefüggést nem követel meg, a Bíróság fenn kívánta tartani a szóban forgó egyezmény 2. cikkének tényleges hatályát, amely az egyezmény által felállított rendszer „alapkövének” minősül.³⁸ Kizárt tehát, hogy valamegy felperes „szabadságában állna, abból a célból benyújtani egy több alperes elleni kérelmet, hogy az alperesek egyikét kivonja a lakóhelye szerinti állam bíróságainak joghatósága alól”.³⁹

37 – A Kalfelis-ügyben hozott ítélet 12. pontja; kiemelés tőlem.

38 – Amint azt a Bíróság kifejtette, e joghatósági szabály jelentősége abban fejeződik ki, hogy az alperes számára lehetővé teszi, hogy elvileg könnyebben védekezzen (lásd különösen a C-26/91. sz. Handte-ügyben 1992. június 17-én hozott ítélet [EBHT 1992., I-3967. o.] 14. pontját és a C-412/98. sz. Group Josi-ügyben 2000. július 13-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-5925. o.] 35. pontját). Így a bíróságok megfelelő működésének biztosításához járul hozzá. A Bíróság azt is kimondta, hogy a védelem jogainak tiszteletben tartását illetően az alapeljárásban az alperesnek biztosított garanciák miatt mutatkozik a Brüsszeli Egyezmény rendkívül liberálisnak az elismerés és a végrehajtás tekintetében (lásd különösen a 125/79. sz. Denlauler-ügyben 1980. május 21-én hozott ítélet [EBHT 1980., 1553. o.] 13. pontját).

39 – A fent hivatkozott Kalfelis-ügyben hozott ítélet 9. pontja.

73. A Bíróság által ebben az ítéletben a keresetek szükséges összefüggésének meghatározására alkalmazott formula megfelel a Brüsszeli Egyezmény 22. cikkének harmadik francia bekezdésében található formulának, amely – felidézem – kimondja, hogy „[e] cikk alkalmazásában a keresetek akkor tekintendők összefüggőnek, ha olyan szoros kapcsolat áll fenn közöttük, hogy az elkülönített eljárásokban hozott, egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése végett célszerű azokat együttesen tárgyalni és róluk együtt határozni”.

74. Néhány évvel a fent hivatkozott Kalfelis-ügyben hozott ítélet kihirdetését követően a Bíróság az említett 22. cikk értelmében ezen összefüggés fogalmának széles értelmezését adta. A fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítéletben ugyanis úgy értékelte, hogy „[a] bíróságok megfelelő működésére vonatkozó cél kielégítése érdekében ezen értelmezésnek szélesnek és olyannak kell lennie, hogy felölelje mindazon eseteket, ahol fennáll az egymásnak *ellentmondó* határozatok elfogadásának veszélye, mégha a határozatok külön-külön végrehajthatóak is, és azok jogi következményei nem zárják ki egymást kölcsönösen”⁴⁰.

75. Ebből a Bíróság arra következtetett, hogy „[...] a [Brüsszeli] Egyezmény 22. cikkét úgy kell értelmezni, hogy ahhoz, hogy összefüggés álljon fenn egyrészt egy szerződő államban valamely áruk tulajdonosainak egy bizonyos csoportja által egy hajótulajdonos ellen az elkülönülő, de azonos tartalmú szerződések keretében, ömlesztve szállított rakomány egy részében bekövetkezett károk

megtérítése érdekében benyújtott kereset, másrészt pedig egy másik szerződő államban ugyanezen hajótulajdonos ellen, az ugyanezen körülmények között, a hajótulajdonos és az első tulajdonosi csoport között létrejött szerződésektől elkülönülő, de azonos tartalmú szerződések keretében szállított rakomány másik részének tulajdonosai által benyújtott kereset között, elegendő az, hogyha azok elkülönített tárgyalása és elbírálása azzal a veszéllyel jár, hogy egymásnak ellentmondó határozatok születnek, azon veszély fennálltának szükségessége nélkül, hogy azok egymást kölcsönösen kizáró jogi következményeket eredményeznének”⁴¹.

76. Ahhoz, hogy ezt a következtetést levonja, a Bíróság elutasította azt a kifogást, miszerint a Brüsszeli Egyezmény 22. cikkének harmadik francia bekezdésében szereplő „egymásnak ellentmondó határozatok” kifejezésnek az ugyanezen egyezmény 27. cikkének 3. pontjában szereplő (szinte azonos) kifejezésnek adott értelmet szükséges biztosítani.⁴²

77. Ebben a vonatkozásban lényegében arra a gondolatra támaszkodott, hogy e két rendelkezés által kitűzött cél eltérő.

41 – A fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítélet 58. pontja.

42 – Emlékeztetnék arra, hogy a szóban forgó 27. cikk értelmében valamely szerződő államban (a határozatot hozó államban) hozott határozatot nem lehet elismerni egy másik szerződő államban (a megkeresés szerinti államban), amennyiben „a határozat összeegyeztethetetlen az ugyanazon felek közötti ügyben az adott államban hozott valamely határozattal”.

40 – A fent hivatkozott Kalfelis-ügyben hozott ítélet; kiemelés tőlem.

78. Kifejti ugyanis, hogy jóllehet „[a Brüsszeli] Egyezmény 27. cikkének 3. pontja megnyitja a bíró számára – az Egyezmény elvei és céljai alóli kivételként – annak lehetőségét, hogy valamely külföldi határozat elismerését megtagadja”⁴³, így ezt a cikket megszorítóan kell értelmezni; ezzel szemben „az Egyezmény 22. cikke harmadik francia bekezdésének célja [...], hogy a Közösségen belül az ítélkezési funkció gyakorlásának jobb összehangolását megvalósítsa, és hogy elkerülje a határozatok következetlenségét és az egymásnak ellentmondó határozatokat, mégha ez utóbbiak külön-külön végrehajthatóak is”, így ezt a cikket szélesen kell értelmezni.⁴⁴

79. Felmerül a kérdés, hogy nem kellene-e a Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának alkalmazhatóságához megkövetelt összefüggés jellegének meghatározása érdekében hasonló gondolatmenetet követni.

80. Jóllehet ez a cikk ugyanis az abban megfogalmazott eljárássegésítő mechanizmus miatt úgy tekinthető, mint amely a Brüsszeli Egyezmény 22. cikke által kitűzött ugyanazon célt követi, véleményem szerint e két cikk közelítése eddig a pontig lehetséges. Én úgy látom, hogy két alapvető különbség áll fenn közöttük. Az első az egyezmény 2. cikkében meghatározott általános jogha-

tósági szabály alkalmazását érintő hatásukkal kapcsolatos. A második a végrehajtásuk módjával kapcsolatos.

81. A Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjában megfogalmazott mechanizmusnak a 2. cikk alkalmazását érintő hatását illetően el kell ismerni, hogy az különösen jelentős. E mechanizmus bevezetése ugyanis arra a gondolatra épül, hogy valamely szerződő államban lakóhellyel rendelkező alperes lakóhely szerinti bíróságának joghatósága kellően szilárd ahhoz, hogy a joghatóságnak – a más szerződő államokban lakóhellyel rendelkező többi alperessel szemben – e bíróságra való kiterjesztését igazolja. A joghatóság kiterjesztésének e mechanizmusa tehát szisztematikusan ahhoz vezet, hogy ez utóbbiakat megfosztja a természetes bírósági fórumuktól, és paradox módon tekintetükben az említett 2. cikk alkalmazásának megsértéséhez vezet.

82. Ellentétben az említett 6. cikk 1. pontjával, ugyanezen egyezmény 22. cikkében meghatározott mechanizmusnak a 2. cikk alkalmazását érintő hatása nem szisztematikus.

83. Az említett 22. cikk ugyanis a Brüsszeli Egyezménynek a perfüggőségre vonatkozó 21. cikke mintájára nem csupán akkor alkalmazandó, ha a később megkeresett bíróság joghatóságát ez az egyezmény, mégpedig 2. cikke határozza meg, hanem akkor

43 – A fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítélet 55. pontja.

44 – A fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítélet 55. pontja.

is, ha az a szóban forgó egyezmény 4. cikke értelmében a szerződő állam jogszabályaiból következik.⁴⁵ Ebből következik, hogy a szóban forgó 22. cikkben meghatározott mechanizmus semmiféle hatással nincs a 2. cikk alkalmazására.

seget biztosítanak, így ez utóbbi ügy határozhat, hogy az ügyben érdemben határoz anélkül, hogy figyelembe vennie a valamely más szerződő államban korábban megindított, párhuzamos eljárást.⁴⁶

84. Annál is inkább így van, mégha a később megkeresett bíróság joghatósága a szóban forgó 2. cikkben alapul is, mivel nem biztos, hogy a Brüsszeli Egyezmény 22. cikke mechanizmusának alkalmazása ahhoz vezet, hogy ez a bíróság megállapítja joghatóságának hiányát, és ezáltal az érintett alperest a lakóhelye szerinti szerződő állam fórumától megfosztja.

86. Amennyiben tehát a később megkeresett bíróság rendelkezik joghatósággal a Brüsszeli Egyezmény 2. cikke alapján azért, mert az alperesnek vagy az alperesek valamelyikének azon szerződő államban van a lakóhelye, amelyben a bíróság működik, az adott bíróság a szóban forgó egyezmény 22. cikke értelmében vagy megtagadja a joghatósága gyakorlását azáltal, hogy valamely fél kérelmére az ügyet más bírósághoz teszi át, vagy felfüggeszti az eljárást az elsőként megkeresett bíróság határozathozataláig, vagy pedig a jogvitában azonnal határozatot hoz az eljárás felfüggesztése nélkül.

85. Az említett 22. cikk ugyanis – idézzük fel – kimondja, hogy amennyiben az összefüggő eljárások különböző szerződő államok bíróságai előtt első fokon vannak folyamatban, a később megkeresett bíróság felfüggesztheti az eljárást vagy valamely fél kérelmére dönthet az ügy más bírósághoz való áttételéről, feltéve, hogy a vonatkozó joga az eljárások egyesítését lehetővé teszi és amennyiben az a két kereset tekintetében az elsőként megkeresett bíróság rendelkezik joghatósággal. A szóban forgó egyezmény ezen rendelkezései a később megkeresett bíróság számára egyszerű választási lehető-

87. Az alperesnek vagy az alperesek egyikének a lakóhely szerinti szerződő állam fórumától való megfosztása azáltal, hogy a később megkeresett bíróság az ügyet az említett egyezmény 22. cikke értelmében más bírósághoz teszi át, tehát egyáltalán nem szisztematikus, ellentétben azzal az esettel, amint azt láttuk, amikor annak 6. cikke 1. pontja alapján járnak el.

45 – Lásd ebben a vonatkozásban a C-281/02. sz. Owusu-ügyben 2005. március 1-jén hozott ítélet (EBHT 2005., I-1383. o.) alapjául szolgáló főtanácsnoki indítványom 149. pontját.

46 – Lásd ebben a vonatkozásban Gaudemet-Tallon, H.: *Compétence et exécution des jugements en Europe*, L.G.D.J., 3. kiadás, 2002., 277. o.

88. A Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontja és 22. cikke közötti, a szóban forgó egyezmény 2. cikkére kifejtett hatásukban rejlő különbség véleményem szerint igazolja azt, hogy az alkalmazásukhoz külön-külön megkövetelt összefüggéssel kapcsolatos fel-tétel is különböző módon legyen értendő.

89. Jóllehet, könnyen elismerhető, hogy a fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítélet-nek megfelelően az összefüggés fogalmának a szóban forgó egyezmény 22. cikke értelmé-ben való széles értelmezése ugyanis nem veszélyezteti a 2. cikk tényleges hatását, nem mondható el ugyanez a 6. cikk 1. pontjánál alkalmazása esetén az összefüggés fogalmá-nak értelmezéséről. El kell ismerni, hogy ebben a sajátos esetben a széles értelmezés elkerülhetetlenül azon esetek jelentős csök-kenéséhez vezetne, amelyekben a 2. cikk alkalmazandónak bizonyulna (a több alperest illetően).

90. Ugyanakkor az állandó ítélkezési gyakor-lat értelmében a Bíróság mindig gondos figyelmet fordított arra, hogy a Brüsszeli Egyezmény 5. és 6. cikkében meghatározott különösen joghatósági szabályokat megszo-rítóan értelmezze, mivel ez utóbbiak az alperes lakóhelye szerinti bíróság joghatósá-gának azon 2. cikkben rögzített általános vagy alapvető elvétől eltérnek, amely – idéz-zük fel – nagyban hozzájárul a bíróságok megfelelő működéséhez.⁴⁷ Amint azt láttuk,

ez az igyekezet ráadásul ahhoz vezetett, hogy a Bíróság a fent hivatkozott Kalfelis-ügyben hozott ítéletben a 6. cikk 1. pontjának szövegét, annak alkalmazását valamely össze-függő helyzet fennállásához kötve, megha-ladta. Ez az állandó ítélkezési gyakorlat a szóban forgó 6. cikk 1. pontja alkalmazásá-nak további korlátozása érdekében az össze-függés fogalmának megszorító értelméhez vezet.

91. A Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontjában, illetve a 22. cikkében meghatá-rozott eljárásegyesítő mechanizmusok közötti további, a végrehajtásuk egyes mód-jaival kapcsolatos jelentős különbség meg-erősíti azt a véleményemet, hogy a Bíróság által a fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítéletben az „összefüggés”-nek az említett 22. cikk értelmében adott fogalom széles értelmezését nem szerencsés a szóban forgó 6. cikk 1. pontjának alkalmazására átültetni.

92. Emlékezni kell arra ugyanis, hogy az, hogy a később megkeresett bíróság a Brüs-szeli Egyezmény 22. cikke értelmében az ügyet más bírósághoz teszi át, olyan lehető-ség, amely mellett való döntés az adott bíróság, és nem pedig a felperes kizárólagos hatáskörébe tartozik, aki csupán ezirányú kérelmet nyújthat be.

⁴⁷ – Lásd különösen a fent hivatkozott Kalfelis-ügyben hozott ítélet 19. pontját, illetve a C-364/93. sz. Marinari-ügyben 1995. szeptember 19-én hozott ítélet (EBHT 1995., I-2719. o.) 13. pontját, a C-51/97. sz. Réunion européenne és társai ügyben 1998. október 27-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-6511. o.) 29. pontját, valamint a C-168/02. sz. Kronhofer-ügyben 2004. június 10-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-6009. o.) 13. és 14. pontját.

93. A bíróságnak az ügy más bírósághoz való áttétele mellett szóló döntését szükségsze-

rűen befolyásolják a bíróságok megfelelő működésével kapcsolatos megfontolások, legyen az akár annak elkerülése érdekében, hogy a különböző szerződő államokban hozott bírósági határozatok egymással ne legyenek összeegyeztethetőek, vagy annak érdekében, hogy valamely másik szerződő állam – már megkeresett és joghatósággal bíró – bírósága számára lehetővé tegye az ügyben való határozathozatalt, mivel az objektíve jobb helyzetben van az ügyben való eljárás lefolytatását illetően.⁴⁸

94. Ebből a szempontból a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontjában meghatározott eljárássegítő mechanizmus nyilvánvalóan eltérőnek bizonyul a szóban forgó egyezmény 22. cikkében meghatározottól.

95. Az említett egyezmény 6. cikke 1. pontjának alkalmazása ugyanis kizárólag a felperes és nem a bíró döntésétől függ. Ugyanakkor, illetve ennek megfelelően, amennyiben ezt a döntést a pergazdaságosságra való jogos igyekezet befolyásolhatja, akkor azt vezérelhetik a bíróságok megfelelő működésével és a hatékony eljárásszervezéssel kapcsolatos követelmények tekintetében annál vitatha-

több megfontolások is, mint azok, amelyek a felperest ugyanezen egyezmény 5. cikkének 3. pontja értelmében arra készítetik, hogy a keresetét inkább a károkozás helye vagy a kár bekövetkeztének helye szerinti, mintsem a felperes lakóhelye szerinti szerződő állam bírósága előtt nyújtsa be.

96. A felperes azon döntése tehát, hogy a szóban forgó 6. cikk 1. pontja értelmében a keresetét inkább ezen (az egyik alperes lakóhelye szerinti) bírósághoz, mintsem a másik vagy többi alperes lakóhelye szerinti szerződő állam vagy államok bíróságához nyújtja be, csupán abból a célból is eredhet, hogy valamely olyan törvény alkalmazását, esetleg bíróság eljárását használja ki, amely – az alperesek érdekeinek kárára – kedvezőbb a saját érdekeinek biztosítása szempontjából, és nem pedig abból a célból, hogy a bizonyítás vagy az eljárásszervezés szempontjából fennálló objektív szükségleteknek megfeleljen.

48 – Ez az eset például akkor áll fenn, ha jogellenes károkozás vagy jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményért való felelősséggel kapcsolatos kereset nem csupán az alperes vagy az alperesek egyikének lakóhelye szerinti szerződő állam bíróságához (a Brüsszeli Egyezmény 2. cikke alapján), hanem azon másik szerződő állam bíróságához is benyújtották, amelynek területén a károkozó cselekményt megvalósították és/vagy ahol a szóban forgó kár bekövetkezett (a szóban forgó egyezmény 5. cikkének 3. pontja alapján). Ez utóbbi bíróság ugyanis a bizonyításvétel szempontjából jobb helyzetben van, mint az alperes vagy az alperesek egyikének lakóhelye szerinti szerződő állam bírósága, annak mérlegelésekor, hogy az ügy összes körülményeire tekintettel a felelősséget megalapozó tényezők rendelkezésre állnak e. Lásd ebben a vonatkozásban a 21/76. sz., az úgynevezett „Mines de potasse d'Alsace”, Bier ügyben 1976. november 30 án hozott ítélet (EBHT 1976., 1735. o.) 15–17. pontját.

97. Az ezen a téren a nemzeti szabályozások között jelenleg is fennálló jelentős különbségek miatt, amelyek vagy eljárási jellegűek (különösen a bizonyítékok beszerzésével és biztosításával kapcsolatban, amely gyakran döntő szerepet játszik e jogvitákban), vagy anyagi jogi jellegűek (jogellenes cselekmé-

nyek, szankciók, kártérítési intézkedések) lehetnek,⁴⁹ a szabadalombitorlással kapcsolatos jogviták különösen hajlanak a „forum shopping” effajta gyakorlatára, jóllehet – főszabály szerint – az ezen jogvitákra alkalmazandó anyagi jogi szabály nem a *lex fori* (a megkeresett bíróság szerinti szerződő államban hatályban lévő jogszabály), hanem a *lex loci protectionis* (vagyis a szabadalom megadásának helye szerinti szerződő államban hatályban lévő törvény, azaz azon állam, amelynek területén a szóban forgó szabadalom jogosultját megillető jogok védelme meghatározott és kikényszeríthető), így elvileg a megkeresett bíróság választása nincs hatással az alkalmazandó anyagi jogi szabály meghatározására (ellentétben az eljárásjoggal, amely esetén ez mindig így van).⁵⁰

98. Az alapjogvitában feltételezhető, hogy a „kort geding” eljárás hatékonysága, illetve a

90-es évek elejétől kezdve a holland ítélkezési gyakorlat (a Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának széles körű alkalmazása javára)⁵¹ nem volt közömbös az érintett (az Egyesült Államokban és nem pedig Hollandiában lakóhellyel rendelkező) szabadalmazottak számára, amikor úgy döntöttek, hogy keresetüket inkább a holland (mintsem a belga, a német, a francia, a brit, a svájci, az osztrák vagy a svéd) bírósághoz nyújtják be.⁵²

99. Jóllehet nehezen kifogásolható a szabadalombitorlással kapcsolatos keresetet benyújtó felperessel szemben az, hogy az érdekeinek legjobb védelme érdekében a „forum shopping” gyakorlatához folyamodik, mindazonáltal – véleményem szerint – a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontja és a 22. cikkének logikája közötti lényeges különbségre tekintettel, a bíróságok megfelelő működésével kapcsolatos és az eljárásegyesítést igazoló követelmények a szóban forgó 6. cikk 1. pontjának alkalmazása tekintetében nem bírnak ugyanazon kötelező erővel, mint a 22. cikk tekintetében.

100. E feltételek mellett az alapjogvita alpeereséhez és az Egyesült Királyság Kormányához hasonlóan hajlom arra a gondolatra,

49 – Ezt hangsúlyozza a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 157, 45. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 2. kötet, 32. o.) (7) preambulumbeközlése:

„A Bizottság által [...] folytatott konzultációkból kiderült, hogy a tagállamokban a TRIPS-megállapodás ellenére továbbra is jelentős eltérések vannak a szellemi tulajdonjogok érvényesítésének eszközeit illetően. Így tagállamonként jelentősen eltérnek például az ideiglenes intézkedések alkalmazására vonatkozó rendelkezések különösen, amelyeket a bizonyítékok biztosítására rendelnek el, továbbá a kár mértékének megállapításával, vagy a szellemi tulajdonjogok megsértésétől való eltiltást elrendelő határozattal összefüggő rendelkezések. Egyes tagállamokban nem léteznek olyan intézkedések, eljárások vagy jogorvoslatok, mint például a tájékoztatáshoz való jog, illetve a jogsértő áruk kivonása a forgalomból a jogsértő személy költségére.”

Jóllehet ezen irányelv (amelyet a tagállamok 2006. április 29-ig kötelesek saját jogukba átültetni) célja a nemzeti jogszabályok egymáshoz való közelítése a szellemi tulajdonból eredő jogok magas védelmi szintjének biztosítása érdekében, nem valószínű, hogy a területen a teljes harmonizációt, így egyes jelenlegi különbségek továbbra is fennmaradhatnak (különösen a nem szándékos jogsértő cselekmények szankcióját, illetve a bitorlás büntetendővé tételét illetően).

50 – A *lex loci protectionis* alkalmazását meghatározó szabályt, amely a szellemi tulajdonból eredő jogokra irányadó területiség elvéből következik, és amely már számos nemzetközi egyezményben (mint például az ipari tulajdon oltalmáról szóló, 1883-as Párizsi Egyezményben) szerepel, a szerződésen kívüli kötelezettségekre vonatkozó törvényről (ROME II) szóló európai parlamenti és tanácsi rendelettervezet (2003. július 22-i COM(2003) 427 végleges javaslat, tárgyalása folyamatban) 8. cikke határozza meg, amely a szellemi tulajdonból eredő jogok megsértésére is vonatkozik.

51 – Lásd a jelen indítvány 58. pontját.

52 – A holland bíróságoknak az alapügy tényállásának bekövetkezése idején való vonzerejét illetően lásd Véron, P.: „Trente ans d'application de la Convention de Bruxelles à l'action en contrefaçon de brevet d'invention”, *Journal du droit international*, édition du juris-classeur, Paris, 2001., 812. és 813. o.

hogy a szóban forgó egyezmény 6. cikkének 1. pontja alkalmazásának feltételeit nem lehet olyan szélesen érteni, mint az ugyan-ezen egyezmény 22. cikkének alkalmazása tekintetében a fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítéletben meghatározott feltételeket.

101. Véleményem szerint tehát kedvezőbb lenne a Bíróság által a fent hivatkozott Kalfelis-ügyben hozott ítéletben elfogadott formulához ragaszkodni, amely – mint felidézzük – a szóban forgó 6. cikk 1. pontjának alkalmazását azon feltételtől teszi függővé, hogy „a különböző alperesek ellen benyújtott keresetek már az eljárások megindításakor kapcsolód[janak], azaz, ha célszerűnek tűnik azokat együtt vizsgálni és elbírálni, az elkülönült eljárásokból eredő *összeegyeztethetetlen* [és a fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítélet értelmében nem csupán egymásnak *ellentmondó*] bírósági határozatok kockázatának elkerülése érdekében”⁵³.

102. Egyébiránt megfigyelhető, hogy sem a Bíróság, sem pedig a közösségi jogalkotó nem távolodott el e formulától a Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának alkalmazása, illetve az ezen egyezmény helyébe lépő, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.) 6. cikke 1. pontjának alkalmazása tekintetében.

103. A fent hivatkozott Réunion européenne és társai ügyben, a fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítélet kihirdetése után több évvel hozott ítéletben ugyanis a Bíróság kizárólag a fent hivatkozott Kalfelis-ügyben hozott ítéletre, illetve a Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának alkalmazásához ott megkövetelt összefüggés fogalmára támaszkodott,⁵⁴ annak kimondása érdekében, hogy „[u]gyanazon kártérítési eljárásban különböző alperesekkel szemben benyújtott két kereset, amelyek közül az egyik a szerződéses felelősségre, a másik pedig a károkozásért való felelősségre alapít, nem tekinthető összefüggőnek”⁵⁵.

104. Ami a 44/2001 rendeletet illeti, ez a Bíróság által a fent hivatkozott Kalfelis-ügyben hozott ítéletben elfogadott formula átvételére korlátozódik, anélkül hogy a fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítéletből eredő fejleményeket beépítené.⁵⁶

105. Az ítélkezési gyakorlat és a szabályozás ezen jelenlegi tényezői megerősítenek abban az elképzelésben, hogy a Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának alkalmazása tekintetében szerencsebb a Bíróság által a fent hivatkozott Kalfelis-ügyben hozott ítéletben elfogadott összefüggés fogalmát alapul venni.

54 – Lásd a fent hivatkozott Réunion européenne és társai ügyben hozott ítélet 48. pontját.

55 – A fent hivatkozott Kalfelis-ügyben hozott ítélet 50. pontja.

56 – Ez a rendelet nem alkalmazható az alapjogvitában, mivel ez utóbbi a szóban forgó rendelet hatálybalépését követően benyújtott keresettel indult meg. A 6. cikknek 1. pontja kimondja, hogy „[u]gyanezen] személy perelhető továbbá, amennyiben több személy együttes perlése esetén az adott személy az alperesek egyike, bármely alperes lakóhelyének bírósága előtt, feltéve, hogy a keresetek között olyan szoros kapcsolat áll fenn, hogy az elkülönített eljárásokban hozott, egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése érdekében célszerű azokat együttesen tárgyalni és róluk együtt határozni”.

53 – A fent hivatkozott Kalfelis-ügyben hozott ítélet 12. pontja, kiemelés tőlem.

106. A szóban forgó 6. cikk 1. pontjának alkalmazhatóságához megkövetelt összefüggés jellegéből milyen konkrét következtetéseket kell levonni az európai szabadalomból eredő jogok megsértésével kapcsolatos olyan jogvita keretében, amellyel a kérdést előterjesztő bíróságot megkeresték? Ezt fogjuk a következőkben megvizsgálni.

C – A Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának alkalmazhatóságához megkövetelt összefüggés jellegéből levonandó következtetésekről az európai szabadalomból eredő jogok megsértésével kapcsolatos olyan jogviták tekintetében, mint amellyel a kérdést előterjesztő bíróságot megkeresték

107. Amennyiben – a javaslatomnak megfelelően – a Bíróság által a fent hivatkozott Kalfelis-ügyben elfogadott összefüggés-fogalom bizonyul irányadónak, akkor azonnal egy egyszerű válasz kínálkozik: a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontja – az alkalmazhatósága tekintetében megkövetelt összefüggés hiányában – nem alkalmazható az olyan európai szabadalombitorlási jogviták esetén, mint amellyel a kérdést előterjesztő bíróságot megkeresték.

108. Ugyanakkor, a különböző szerződő államokban lakóhellyel rendelkező több alperessel szemben az európai szabadalom bitorlása miatt indított jogvita keretében, amikor az állítólagos bitorlást az egyes alperesek azon egyes szerződő államok területén követték el, ahol lakóhellyel rendelkeznek, elképzelhető, hogy az eljárásoknak az alpe-

reszek egyikének lakóhelye szerinti bíróság „kezében” való egyesítése hiányában a különböző alperesekkel szemben eltérő határozatok szülessenek (a különböző szerződő államok bíróságai előtt, ahol az alperesek lakóhellyel rendelkeznek), például a kifogásolt bitorló magatartás minősítését, a bizonyítékok biztosítására vonatkozó intézkedések elfogadását vagy a felperes által elszenvedett kár megtérítése tekintetében az összeg meghatározását illetően.

109. Mindazonáltal, ezek a határozatok, bármennyire különbözőek is legyenek, egymással nem összeegyeztethetetlenek, vagy egymásnak nem mondanak ellent. Egyrészt, mivel e határozatokkal érintett egyes alperesek különbözőek, azok mindannyiukkal szemben elkülönülten és párhuzamosan végrehajthatók. Másrészt e határozatok jogkövetkezményei nem zárják ki egymást kölcsönösen, mivel ebben az esetben az egyes megkeresett bíróságok csakis a szabadalmas jogainak azon szerződő állam területén bekövetkezett állítólagos sérelmével kapcsolatban foglal állást, amely a joghatósága alá tartozik, így az egyes határozatok jogkövetkezményei különböző államok területeire vonatkoznak.

110. Ebből következik, hogy a Bíróság által a fent hivatkozott Kalfelis-ügyben hozott ítéletben elfogadott összefüggés nem áll fenn. Ezen ítélezési gyakorlat értelmében a Brüssz-

szeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontja nem alkalmazható ebben az esetben.

111. Mindazonáltal, véleményem szerint ugyanez lenne igaz akkor is, ha az elemzéssel ellentétben ugyanezen egyezmény 22. cikkét érintő, fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítélet a 6. cikk 1. pontjára átültethető lenne.

112. Az Egyesült Királyság Kormányához és a Bizottsághoz hasonlóan úgy vélem, hogy az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos jogvita keretében, a fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítélet értelmében az egymással ellentétes határozatok veszélyéről beszélni messzemenő lenne.

113. Nehezen elképzelhetőnek tartom, hogy valamely határozat csupán azért legyen egy másikkal ellentétesnek tekinthető, mert a jogvita megoldásában, azaz az eljárás kimenetelében egy egyszerű eltérés mutatkozna. Ahhoz, hogy a határozatok egymással ellentétesek legyenek, véleményem szerint az is szükséges, hogy ez az eltérés ugyanazon jogi és ténybeli helyzetre vonatkozzon. Csakis ebben az esetben elképzelhetők az egymással ellentétes határozatok, mivel ugyanazon jogi és ténybeli helyzet alapján a bíróságok különböző, vagy akár homlokegyenest ellenkező megoldásokhoz jutottak.⁵⁷

114. Ugyanakkor, amint azt már kifejtettem,⁵⁸ a Müncheni Egyezményben az európai szabadalom megadásával kapcsolatban meghatározott közös szabályokon kívül e szabadalomra azon egyes szerződő államok nemzeti szabályozása az irányadó, amelyre kiterjedően azt megadták. Amint azt megadták, a szóban forgó európai szabadalom „nemzeti szabadalmak kötegévé” hullik szét.

115. Így a Müncheni Egyezmény 2. cikkének (2) bekezdése értelmében „[a]z európai szabadalom mindegyik Szerződő Államban, amelyre kiterjedően azt megadták, ugyanazzal a hatállyal rendelkezik, és ugyanolyan feltételek alá esik, mint az ebben az államban megadott nemzeti szabadalom, kivéve, ha ez az Egyezmény eltérően rendelkezik”.

116. Ugyanebben az értelemben a szóban forgó egyezmény 64. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy „[a]z európai szabadalom alapján a szabadalom jogosultja [...] a megadásról szóló értesítés meghirdetésének napjától kezdve mindegyik Szerződő Államban, amelyre kiterjedő hatállyal a szabadalmat megadták, ugyanolyan jogokkal rendelkezik, mint amelyek az érintett államban nemzeti úton megadott szabadalomból erednének”. Ugyanezen cikk (3) bekezdése hozzáteszi, hogy „[a]z európai szabadalom bitorlása esetén a nemzeti jog szerint kell eljárni”.

57 – Lásd ebben a vonatkozásban Tesaro főtanácsnoknak a fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló indítványának 28. és 29. pontját.

58 – Lásd a jelen indítvány 23–25. pontját.

117. A Münchener Egyezmény e rendelkezéseinek összességéből nyilvánvalóan az következik, hogy az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatban a különböző szerződő államokban lakóhellyel rendelkező, több alperes ellen az ezen egyes szerződő államok területén elkövetett cselekmények miatt indított keresetet azon egyes szerződő államokban e téren hatályban lévő nemzeti szabályozás alapján kell megvizsgálni, amelyre kiterjedően a szóban forgó szabadalmat megadták.

118. Ugyanakkor, amint azt már kifejtettem, jelenleg az Európai Unióban a bitorlással kapcsolatos nemzeti szabályozások terén jelentős különbségek léteznek, amelyek vagy eljárási jellegűek (különösen a bizonyítékok beszerzésével és biztosításával kapcsolatban, amely gyakran döntő szerepet játszik e jogvitákban) vagy anyagi jogi jellegűek (jogellenes cselekmények, szankciók, kártérítési intézkedések) lehetnek, mindemellett felidézzve, hogy főszabály szerint ezen jogvitákra alkalmazandó anyagi jogi szabály a *lex loci protectionis* (vagyis azon szerződő államban hatályban lévő törvény, amely területén a szóban forgó szabadalom jogosultját megillető jogok védelme meghatározott és kikényszeríthető).

119. Meg kell tehát állapítani, hogy az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos olyan jogvitákban, mint amellyel a kérdést előterjesztő bíróságot is megkeresték, a különböző szerződő államokban meghozott határozatok közötti esetleges eltérések nem ugyanazon jogi keretbe illeszkednek.

120. Ezt a megállapítást nem vonja kétségbe a Münchener Egyezmény szerződő államaira vonatkozó azon közös iránymutatás megléte, amely a szóban forgó egyezmény 69. cikke értelmében meghatározza az európai szabadalom által biztosított oltalom tartalmának terjedelmét.⁵⁹ Annak ellenére, hogy az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos jogvitákban az ilyen iránymutatások fogalom-meghatározása – a szóban forgó 69. cikkhez kapcsolódó értelmező jegyzőkönyv elfogadásával – jelentőséggel bír, mindazonáltal ez a jegyzőkönyv kizárólag az adott európai szabadalomból eredő *tartalmi* oltalomra vonatkozik, vagyis az adott szabadalmat képező szellemi tulajdon *technikai* tárgyára. Ez a kérdés különbözik attól a kérdéstől, amely az európai szabadalom jogosultját megillető *jogi* oltalmával kapcsolatos, amelyre a különböző nemzeti szabályozások az irányadóak.

121. Ebből következik, amint azt a francia kormány hangsúlyozta, hogy mivel különböző szerződő államok több bíróságát keresték meg ilyen keresettel, főszabály szerint az ebből adódó lehetséges, eltérő határozatok nem minősülnek ellentmondónak. Az egymásnak ellentmondó határozatok veszélyének hiányában a fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítéletre hivatkozva a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontja nem alkalmazandó.

⁵⁹ – Lásd a jelen indítvány 28. pontját.

122. Véleményem szerint ez a következtetés abban az (a kérdést előterjesztő bíróság által a második kérdésében kifejtett) esetben is helytálló, ha az alperes társaságok ugyanazon csoport tagjai, és az egyikük által kidolgozott közös üzleti politika alapján azonos vagy hasonló módon cselekedtek, így azonos tényállással állunk szemben.

123. A tényállás ezen esetleges azonossága vagy hasonlósága ugyanis egyáltalán nem érinti a bitorlás terén fennálló nemzeti szabályozások jelenlegi különbözőségéből eredő jogi helyzetek sokszínűségét.

124. Végeredményben azt elfogadni, hogy a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontja ebben az esetben csakis azért alkalmazható, mert azonos ténybeli helyzet áll fenn, véleményem szerint a szóban forgó egyezmény azon céljára tekintettel nem lenne kielégítő, amely abban áll, hogy egyrészt a Közösségen belül az itt lakóhellyel rendelkező személyek jogvédelmét, másrészt pedig a jogbiztonságot erősítse.

125. A Közösségen belül lakóhellyel rendelkező személyek jogvédelmének erősítése ugyanis feltételezi, hogy a Brüsszeli Egyezményben megállapított közös joghatósági szabályok egyszerre tegyék lehetővé „[...]” a felperes számára, hogy könnyen beazonosíthassa, hogy mely bíróság előtt indíthat eljárást, az alperes számára pedig, hogy

ésszerűen előre láthassa, hogy melyik bíróság előtt perelhető”⁶⁰. A Bíróság az említett szabályokat úgy is jellemezte, mint „amelyek biztosítják a joghatóság valamely meghatározott jogvita ügyében eljáró különböző nemzeti bíróságok közötti megosztásának egyértelműségét”⁶¹. Ugyanis, csakis az ezen követelményeknek megfelelő joghatósági szabályok olyan jellegűek, hogy biztosítani tudják a jogbiztonság elvének tiszteletben tartását, amely az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében⁶², az említett egyezmény egyik céljának minősül.

126. Ezen logika alapján a Bíróság akként határozott, hogy „a jogbiztonság elve többek között megköveteli: a Brüsszeli Egyezmény 2. cikkében rögzített főszabálytól eltérő joghatósági szabályokat akként kell értelmezni, hogy a kellően tájékozott alperes számára lehetővé tegyék annak ésszerű előrelátását, hogy melyik lakóhelyétől különböző állam bírósága előtt indítható ellene kereset”⁶³.

60 – Lásd különösen a C-125/92. sz., Mulox IBC ügyben 1993. július 13-án hozott ítélet (EBHT 1993., I-4075. o.) 11. pontját; a C-269/95. sz. Benincasa-ügyben 1997. július 3-án hozott ítélet (EBHT 1997., I-3767. o.) 26. pontját; a C-334/00. sz. Tacconi-ügyben 2002. szeptember 17-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-7357. o.) 20. pontját; a C-18/02. sz., DFDS Torline ügyben 2004. február 5-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-1417. o.) 36. pontját, valamint a fent hivatkozott Kronhofer-ügyben hozott ítélet 20. pontját és a fent hivatkozott Owusu-ügyben hozott ítélet 40. pontját.

61 – Lásd különösen a C-288/92. sz., Custom Made Commercial ügyben 1994. június 29-én hozott ítélet (EBHT 1994., I-2913. o.) 15. pontját; a C-256/00. sz. Besix-ügyben 2002. február 19-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-1699. o.) 25. pontját, valamint a fent hivatkozott Owusu-ügyben hozott ítélet 39. pontját.

62 – Lásd különösen a 38/81. sz. Effer-ügyben 1982. március 4-én hozott ítélet (EBHT 1982., 825. o.) 6. pontját, a fent hivatkozott Custom Made Commercial ügyben hozott ítélet 18. pontját, a C-410/97. sz., GIE Groupe Concorde és társai ügyben 1999. szeptember 28-án hozott ítélet (EBHT 1999., I-6307. o.) 23. pontját; a fent hivatkozott Besix-ügyben hozott ítélet 24–26. pontját; a C-80/00. sz., Italian Leather ügyben 2002. június 6-án hozott ítélet (EBHT 2002., I-4995. o.) 51. pontját és a fent hivatkozott Owusu-ügyben hozott ítélet 38. pontját.

63 – A fent hivatkozott Owusu-ügyben hozott ítélet 40. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

127. Ugyanakkor, véleményem szerint a Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának alkalmazhatóságát attól függővé tenni, hogy a keresetek a kérdést előterjesztő bíróság által meghatározott különböző összefüggési kritériumok alapján ugyanazon ténybeli helyzethez kapcsolódnak-e, nem lenne alkalmas az ezen egyezmény által meghatározott joghatósági szabályok kiszámíthatóságának biztosítására.

128. Feltéve ugyanis, hogy az alperes társaságok ugyanabba a csoportba tartoznak, illetve hogy a velük szemben kifogásolt bitorló magatartások azonosak vagy hasonlóak, nem könnyű sem a felperes, sem pedig a bíróság számára annak bizonyítása, hogy e cselekmények elkövetése a szóban forgó társaságok összehangolt magatartásának vagy e csoporton belül meghatározott közös üzleti politika következménye.

129. Annál is inkább igaz ez az egyes szóban forgó társaságoknak – a „the spider in the web” azonosítása végett – az állítólagos közös üzleti politika kidolgozásában betöltött szerepének meghatározását illetően. Ez a kérdés azzal a veszéllyel jár, hogy „jogvita melegágyává” válik, azaz hogy a felek – beleértve magukat az alpereseket – között számos jogvitát szít. A Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának végrehajtását azon elvre alapozni, miszerint a joghatósággal rendelkező bíróság az, amelynek illetékességi területén a kifogásolt bitorló magatartás alapjául szolgáló közös üzleti politika meghatározá-

sában központi szerepet játszó társaság székhellyel rendelkezik, véleményem szerint ellentétes lenne a szóban forgó egyezménybe foglalt joghatósági szabályok értelmezése során a Bíróság által meghatározott előreláthatóság vagy bizonyosság követelményével.

130. A kifejtettek összességére tekintettel úgy gondolom, hogy a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontja nem alkalmazható az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos olyan jogvitában, amelyben a különböző szerződő államokban székhellyel rendelkező több társaságot perelnek az ezen egyes államok területén elkövetett cselekmények miatt, még abban az esetben sem, ha a szóban forgó, ugyanabba a csoportba tartozó társaságok az összehangolt magatartás következtében vagy az egyikük által kidolgozott közös üzleti politika alapján azonos vagy hasonló módon jártak el.

131. A Brüsszeli Egyezmény 16. cikkének 4. pontjában meghatározott kizárólagos joghatósági szabálynak az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos jogviták kimenetelére kifejtett hatása ezt az elemzést erősíti. A következőkben az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések értelmével és jelentésével kapcsolatos észrevételeim kiterjesztése-ként fogom röviden megvizsgálni.

D – A Brüsszeli Egyezmény 16. cikkének 4. pontjában meghatározott kizárólagos joghatósági szabály hatása az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos jogviták kimenetelére

132. Még abban az esetben is, ha a Bíróság a fent hivatkozott GAT-ügyben úgy ítélné meg, hogy a Brüsszeli Egyezmény 16. cikkének 4. pontja nem alkalmazható az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos olyan jogvitában, amelyben az érintett szabadalom érvényessége vitatott, e cikk nem marad teljesen hatástalan az ilyen jogvita kimenetelére.

133. Amint ugyanis azt a fent hivatkozott Boston Scientific és társai ügy mutatja, amely egy korábbi, de később visszavont előzetes döntéshozatali eljárást eredményezett,⁶⁴ megesik, hogy az európai szabadalom érvénytelenségével kapcsolatos eljárást kezdeményeznek az érintett szabadalom bitorlásával kapcsolatos kereset benyújtását megelőzően, vagy azt követően. Ezen feltételek mellett az említett 16. cikk 4. pontja elkerülhetetlenül a szóban forgó szabadalommal kapcsolatos jogvita kettészakadásához vezet, amelyet a Brüsszeli Egyezmény perfüggőségre vonatkozó 22. cikkének mechanizmusához való folyamódás sem orvosolhat.

134. Így abban az esetben, ha az európai szabadalommal kapcsolatos semmisségi eljárást kezdeményeztek (a Brüsszeli Egyezmény 16. cikkének 4. pontja értelmében azon egyes

szerződő államok bíróságai előtt, amelyekre kiterjedően a szóban forgó szabadalmat megadták), mielőtt (több alperes esetén valamelyikük lakóhelye szerinti bíróság előtt a szóban forgó egyezmény 6. cikkének 1. pontja alapján) ugyanazon szabadalom tekintetében az egyes szóban forgó államok területein elkövetett cselekmények miatt bitorlással kapcsolatos keresetet nyújtottak volna be,⁶⁵ igen valószínű, hogy abban az esetben, ha a szóban forgó szabadalom érvénytelenségére vonatkozó kifogást a védelem eszközeként hozzák fel, ez utóbbi keresettel megkeresett bíróság (feltéve, hogy a véleményemmel ellentétben a 6. cikk 1. pontja alapján joghatósággal bír) ugyanezen egyezmény 22. cikke értelmében úgy dönt, hogy az eljárást felfüggeszti (megvárva a szóban forgó szabadalomnak az egyes szerződő államokban való érvényességére vonatkozó határozatokat), vagy adott esetben az ügyet más bírósághoz teszi át (amely így a szóban forgó szabadalommal kapcsolatos semmisségi eljárással megkeresett különböző bíróságokhoz kerül vissza).

135. Ebből következik, hogy ebben az esetben a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontjához az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos eljárásnak az alperesek egyikének lakóhelye szerinti bíróság előtti egyesítése érdekében való folyamódás, és ezáltal e jogvitának a különböző szerződő államok bíróságai közötti megoszlásából fakadó lassúság és költségek elkerülése nem nyújt nagy segítséget.

65 – Ez az elmélet a „torpedó” néven jól ismert stratégiának felel meg, amely abban áll, hogy a bitorlási keresettel fenyegetett vállalkozás az érintett szabadalomra vonatkozó semmisségi eljárást kezdeményez annak érdekében, hogy a bitorlással kapcsolatos esetleges eljárás lefolytatását lassítsa.

64 – Lásd a jelen indítvány 3. pontját.

136. Ugyanez lenne igaz az ellenkező esetben is, amikor az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos keresetet (az alperesek egyikének lakóhelye szerinti bíróság előtt a szóban forgó 6. cikk 1. pontja alapján) nyújtának be – azon egyes szóban forgó államok területein elkövetett cselekmények miatt, amelyekre kiterjedően a szabadalmat megadták – ugyanezen szabadalommal kapcsolatos semmisségi eljárás megindítása előtt (a Brüsszeli Egyezmény 16. cikkének 4. pontja értelmében azon különböző szerződő államok bíróságai előtt, amelyekre kiterjedően a szóban forgó szabadalmat megadták).

137. Ebben az esetben az is valószínű, hogy a (bitorlással kapcsolatos azon jogvitával, amelynek keretében valamely európai szabadalom érvénytelenségével kapcsolatos kifogást emelnek) első helyen megkeresett bíróság úgy határoz (feltéve, hogy véleményemmel ellentétben a szóban forgó 6. cikk 1. pontja értelmében joghatósággal bír), hogy az eljárást felfüggeszti, megvárva e szabadalom érvényességére vonatkozó határozatokat, lévén, hogy a szóban forgó szabadalommal kapcsolatos semmisségi jogvitával később megkeresett bíróságok a Brüsszeli Egyezmény 22. cikke alapján nem jogosultak ezen eljárásokat felfüggeszteni, mivel annak 16. cikkének 4. pontja értelmében ezen eljárás tekintetében kizárólagos joghatósággal rendelkezik.

138. Itt is a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontjához az európai szabadalom bitorlá-

sával kapcsolatos eljárásnak az alperesek egyikének lakóhelye szerinti bíróság előtti egyesítése érdekében való folyamodás, és ezáltal e jogvitának a különböző szerződő államok bíróságai közötti megosztásából fakadó lassúság és a költségek elkerülése nem nyújt nagy segítséget.

139. Ezen egyes esetek világosan mutatják az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos jogvitákban való döntésre vonatkozó bírósági joghatóság megosztása jelenlegi rendszerének korlátait. Ez a helyzet azonban a jövőben, mind közösségi szinten, mind pedig az Európai Szabadalmi Szervezet keretében folyamatban lévő tárgyalások következtében javulhat.

E – Az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos jogvitákra vonatkozó bírósági joghatóság szabályainak jövőbeli perspektívái

140. A szabadalmakkal kapcsolatos jogviták centralizálása érdekében több tárgyalás van folyamatban.

141. Az első tárgyalásokra az Európai Szabadalmi Szervezet keretében, az 1999 júniusában, Párizsban megrendezett kormányközi

konferenciát követően került sor. Egy munkacsoport jött létre annak érdekében, hogy az európai szabadalmakkal kapcsolatos jogviták rendezésének rendszerére vonatkozó megállapodás-tervezetet dolgozzon ki.⁶⁶ Az ebben a keretben végzett munkálatok 2004 februárjában e megállapodástervezet elfogadásához vezettek, amelynek megvitatása egy jövőbeli kormányközi konferencia feladata lenne.

jogorvoslatokról szóló tanácsi rendeleti javaslatot nyújtott be.⁶⁹

142. Az ezen, illetve a Közösségen belül már lefolytatott tárgyalások⁶⁷ folyamánként a Bizottság, 2000. augusztus 1-jén kidolgozta a közösségi szabadalomról szóló tanácsi rendelet javaslatát.⁶⁸ Arra gondoltak, hogy a Bíróságot bíznák meg minden, a bitorlással és a jövőbeli közösségi szabadalom érvényességével kapcsolatos jogvitával (amelyet az EPO a Közösség tagállamai területének összességére kiterjedően adna meg). A Bizottság 2003 végére erre vonatkozóan egy, a Bíróságnak a közösségi szabadalmi jogviták eldöntésére vonatkozó hatáskörrel való felruházásáról szóló tanácsi határozati javaslatot, valamint egy, a Közösségi Szabadalmi Bíróság felállításáról, illetve az Európai Közösségek Elsőfokú Bíróságához benyújtott

143. Véleményem szerint csakis e tárgyalások keretében lehet az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos jogvitákra vonatkozó bírósági joghatóság megosztásának jelenlegi rendszerét javítani.

144. A kifejtettek összességéből következően, véleményem szerint, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre a válasz az, hogy a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontját úgy kell értelmezni, hogy az nem alkalmazható az európai szabadalom bitorlásával kapcsolatos olyan jogvitában, amelyben a különböző szerződő államokban székhellyel rendelkező több társaságot perelnek az ezen egyes államok területén elkövetett cselekmények miatt, még abban az esetben sem, ha a szóban forgó, ugyanabba a csoportba tartozó társaságok az összehangolt magatartás következtében vagy az egyikük által kidolgozott közös üzleti politika alapján azonos vagy hasonló módon jártak el.

66 – Ez a megállapodástervezet elérhető az EPO honlapján (<http://www.european-patent-office.org/epo/epla/index.htm>).

67 – A Közösség tagállamai két nemzetközi megállapodást fogadtak el egymás között, amelyek azonban soha nem léptek hatályba. Egyrészt a közös piacra vonatkozó európai szabadalomról szóló, 1975. december 15-én, Luxemburgban aláírt 76/76/EGK egyezményről (HL 1976. L 17., 1. o.), másrészt pedig a közösségi szabadalomról szóló, 1989. december 5-én Luxemburgban aláírt 89/695/EGK megállapodásról (HL L 401., 1. o.) van szó.

68 – HL 2000. C 337 E., 278. o.

69 – Lásd külön-külön a COM(2003) 827 végleges és a COM(2003) 828 végleges javaslatot.

VI – Véggövetkeztetések

145. E megfontolások összességére tekintettel azt indítványozom, hogy a Bíróság a Hoge Raad (Hollandia) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

„A Dánia, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-i egyezmény (HL L 304., 1. o. és – módosított szöveg – 77. o.), a Görög Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1982. október 25-i egyezmény (HL L 388., 1. o.), a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1989. május 26-i egyezmény (HL L 285., 1. o.), valamint az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozásáról szóló, 1996. november 29-i egyezmény (HL 1997. C 15., 1. o.) módosított, a polgári és kereskedelmi ügyekben irányadó bírósági joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény 6. cikkének 1. pontját úgy kell értelmezni, hogy az nem alkalmazható az európai szabadság bitorlásával kapcsolatos olyan jogvitában, amelyben a különböző szerződő államokban székhellyel rendelkező több társaságot perelnek az ezen egyes államok területén elkövetett cselekmények miatt, még abban az esetben sem, ha a szóban forgó, ugyanabba a csoportba tartozó társaságok az összehangolt magatartás következtében vagy az egyikük által kidolgozott közös üzleti politika alapján azonos vagy hasonló módon jártak el.”